

คำวินิจฉัยที่ ๓ - ๕/๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๔๕

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๔๕

เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๔๕

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องรวมสามคำร้อง ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากปรากฏต่อนายทะเบียน

พรรคการเมืองว่า พรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) พรรคไทยรักไทยกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานตามหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๕๕๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ หนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๐๐๐ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ และหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๕๗๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง และศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ คดีอยู่ในระหว่างที่พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้บรรดาพรรคคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ให้รวมการพิจารณาคำร้องทั้งสามเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง และให้เรียกพรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องที่หนึ่ง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ กำหนดหลักเกณฑ์การนับคะแนนและการประกาศผลว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ประกาศให้ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตนั้น

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจาก นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัย ต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง

ว่ามีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้ง ได้ให้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการกระทำในฐานของผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และให้แจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน อันเป็นการกระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๑๐๐

และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีความคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีความคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า

(๑) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕

พรรคสอง เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ร้องที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งให้โอกาสมาให้อัยการต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบกับการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ร้องที่ ๒ ได้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ เนื่องจากผู้ร้องที่ ๒ ไม่เคยมอบอำนาจให้กับบุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ผู้ร้องที่ ๒ โดย นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวหา และนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกับ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ ตามที่คำร้องกล่าวหา เนื่องจากวันและเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์อยู่ต่างจังหวัด และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์เกี่ยวข้องในการกระทำตามที่กล่าวหา ส่วนกรณีการรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลตามที่ผู้ร้องกล่าวหา

ผู้ร้องที่ ๒ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สอง ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ สรุปความได้ว่า

พรรคแผ่นดินไทย ผู้ร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๕ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๓ คน โดยมีนายบุญญาบารมีภณ หรือบุญฤทธิพล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ร้องที่ ๑ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการ

อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนว่า มีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่น แยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสั่งสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้งได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสาร การทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) โดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานละเมิดพระราชบัญญัติว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน และแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ นั้น

เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) จึงแจ้งเรื่องและส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะลี ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๒ ได้ดำเนินการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรณรัชต์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ประเภทกิตติมศักดิ์ อันเป็นความเท็จเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงกรณีที่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ ย่อมแสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องไม่อาจนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ เนื่องจากมูลคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดีสิ้นไปแล้ว ควรยกคำร้องนี้

(๒) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่เคยมอบอำนาจให้แก่บุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกกล่าวหา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ ที่ว่า ต้องกระทำโดยนิติบุคคล โดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคมอบหมายให้ทำการแทน ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดลงโทษพรรคการเมืองได้นั้น ผู้กระทำความผิดต้องเป็นกรรมการบริหารของพรรค แต่นางฐิติมาและนายพันมิตร ดวงทิพย์ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่มีอำนาจกระทำการใดแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ แต่เป็นพฤติกรรมที่เป็นการกระทำเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนรับรู้ ไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่ได้มอบหมาย และไม่ใช่ว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๓

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า

(๑) ประเด็นเรื่องการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญญาบารมีภณ หัวหน้าพรรค นางจัฐติมาและ นายพันมิตร เจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ ในการเลือกตั้งคราวนี้ โดยส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน และ แบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๒๖ คน ซึ่งอาศัยงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายจากกองทุน เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการประจำปี ๒๕๔๕ จำนวนเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เป็นไปตามมติการประชุม เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยประธานที่ประชุมนำเสนอให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำเงินที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัคร ที่เป็นสมาชิกคนอื่น อีกจำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้รับผิดชอบด้วยตนเอง โดยร่วมกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีนายพันมิตรเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ของผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๑ นำเงินส่วนตัวมาช่วยสนับสนุน โดยนายพันมิตรกู้ยืมเงินจากนางวาริศรียา งามเกิดศิริ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท และต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยกรรมการบริหารพรรคนำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายตาม แผนงานโครงการประจำปี ๒๕๔๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕ ดังนั้น การที่คณะกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวน ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้มอบหมาย แต่เป็นการกระทำของนางจัฐติมาและนายพันมิตรซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรค และผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้รับประโยชน์จากการกระทำของกลุ่มบุคคลดังกล่าว หากผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจะต้อง ดำเนินการตามเงื่อนไขการบริจาคเงินให้แก่พรรค ส่วนที่ว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ บางคน

เช่นนายอุทัย นามวงศ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า รับเงินค่าสมัครและค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้นรับฟังไม่ได้ เนื่องจากนายอุทัยเป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ ในการสร้างสถานการณ์เพื่อล้มการเลือกตั้ง ประกอบกับนายอุทัยเป็นบุคคลมีความรู้ถึงระดับปริญญาเอก จากต่างประเทศ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องเป็นเพียงการเชื่อมโยงความคิดให้ไปถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ผู้ถูกร้องดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) เท่านั้น นอกจากนี้ที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ร่วมประชุมการให้สัตยาบันร่วมกับพรรคการเมืองอีก ๑๕ พรรค และเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครของพรรคการเมืองทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ในวันประชุมดังกล่าวมีหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้แทนของพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๖ พรรค เพื่อทำสัตยาบันการปฏิรูปการเมืองร่วมกัน นอกจากพรรคการเมืองแล้วยังมีผู้สื่อข่าวเข้าร่วมจำนวนมาก หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าวในที่ประชุมถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด

(๒) ประเด็นเรื่องที่น่าอนุญาบารมิถน หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง นั้น ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๐ คือ สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัครตามข้อบังคับพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติเป็นสมาชิกพรรคได้ (๒) สมาชิกตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๑ คือ สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นผู้ก่อตั้งพรรค และบุคคลซึ่งพรรคเลือกมาเป็นสมาชิก หมายถึงสมาชิกที่ปรับแทนตำแหน่งที่มีอยู่ จึงไม่เป็นสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงปรับเข้าและออก (๓) สมาชิกตามข้อบังคับพรรคข้อ ๑๒ คือ สมาชิกสมทบ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัคร และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติอนุมัติให้เป็นสมาชิกสมทบได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุงผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน รวม ๑๒๖ คนนั้นมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) ทุกคน โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเป็นสมาชิก

ในคราวประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นการประชุมรับสมัครปรับปรุงสมาชิกกิตติมศักดิ์ จำนวน ๑๕๑ คน และในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๘/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๒๕ คน ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นหลักฐาน แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ นั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน แบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก ๑๑๖ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศรายชื่อให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเห็นว่า ผู้สมัครดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะไม่มีรายชื่อปรากฏในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลด ในรอบปี ๒๕๔๘ (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งในรายงานดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๓ รายงานเพียงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกจำนวน ๒๕,๓๐๖ คน ในรอบปีที่ผ่านมาคือ ปี ๒๕๔๘ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน ๗๐๐ คน และมีสมาชิกลดลงจำนวน ๓๑ คน และมีสมาชิก รวมทั้งสิ้น ๒๕,๕๗๕ คน เหตุที่ไม่มียชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปี ๒๕๔๘ ของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๒๖ คน เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่เป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ต้องปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ กำหนดไว้ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็เคยดำเนินการเช่นเดียวกันมาแล้วในการเลือกตั้งในคราววันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ดังนั้น การออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญาบารมีภณ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง จึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

คำร้องที่สาม ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ สรุปความได้ว่า

พรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน โดยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๙ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล กรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓)

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ว่า มีการสมคบระหว่างผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรค โดยว่าจ้างพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ แข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๙ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการและรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและพฤติการณ์ประกอบความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นพ้องด้วย โดยเชื่อว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์เป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) จึงได้ส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว เห็นว่า เมื่อระหว่าง วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเวลาที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ ปรากฏข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานว่า

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชวทันยาพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งต่อนายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่ายในการลงสมัครทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นคือ พลเอก ชรรมรักษ์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ ได้มอบเงินค่าใช้จ่าย จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะดี สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และเป็นผู้ประสานงานของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้ว ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมาระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์มอบเงิน จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมาอีกเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ทั้ง ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ พลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นกรรมการบริหารพรรคระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงิน

สนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวแล้วได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณพัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัยหรือต่อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้นายชวการ โดสวัศดี สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง โดยเริ่มติดต่อกับที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ติดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน และมอบเงินค่าใช้จ่ายให้สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตนั้น โดยพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงิน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้ นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการนำสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีซึ่งเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์นำเงินไปให้นายชวการนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน และต่อมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงิน จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการเพื่อนำไปให้นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๙ คน โดยมีหลักฐานการส่งสำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้นายชวการนำไปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ตามที่ได้ตกลงกันไว้ แต่ปรากฏว่า นายชวการและนายสุขสันต์ไม่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจึงไปแจ้งข้อมูลแก่นายสุเทพผู้ร้องเรียนในกรณีนี้ และในช่วงวันที่ ๖ และ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิก ใช้เลขที่และวันรับสมัครของสมาชิกพรรคคนเดิม

แล้วนำชื่อและชื่อสกุลของสมาชิกคนใหม่ ใส่แทนชื่อและชื่อสกุลสมาชิกคนเดิมที่เรียกว่า การตัดต่อ พันธุกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน และในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์และผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนแล้ว

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และร่วมกันสนับสนุนให้มีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันให้ครบเก้าสิบวัน อันเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุน ให้มีการปลอมเอกสาร การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อ ความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และมาตรา ๖๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ต่อมา ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง สรุปได้ว่า เนื่องจากได้มีประกาศคณะปฏิรูป การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ที่ถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปี ผู้ร้องจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่ง

ให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจการปกครองประเทศและออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญจึงย่อมสิ้นสุดลงไปด้วยโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้ออนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีผลให้อรรถคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญและยุติไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำร้องของผู้ร้อง การถ่ายโอนอรรถคดีและอำนาจดังกล่าวไม่มีความถูกต้องชอบธรรม ลิดรอนสิทธิของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมและมีลักษณะเลือกปฏิบัติเป็นการตั้งองค์กรซึ่งมิใช่ศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า การจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาคดีนั้นจะกระทำมิได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่มีความชอบธรรมและไม่มีอำนาจพิจารณาคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นอกจากนี้ ในการพิจารณาวินิจฉัยคดียุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะขัดกับหลักนิติรัฐอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในอารยประเทศ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ศาลต้องกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์และผู้พิพากษาหรือตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งเป็นหลักประกันแก่ผู้มีอรรถคดี ทั้งปวงว่าจะได้รับความเป็นธรรม ไม่มีผู้ใดมาสั่งหรือชี้นำผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และไม่ได้รับรองให้ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดกำหนดให้องค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาลมีหรือใช้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการมาโดยตลอด โดยจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๔๘ ที่ให้ศาลฎีกาพิจารณาและมีคำสั่งคดีที่อธิบดีกรมอัยการขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและมีคำสั่งกรณีที่ยกการสูงสุดขอให้ยุบพรรคการเมือง ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีและใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกำหนดให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นการกำหนดอำนาจและถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ที่ขัดต่อหลักนิติรัฐ อีกทั้งยังเป็นการขัดต่อหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ผ่านมา และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากนายสุเทพซึ่งเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง และนายสุเทพไม่มีความรู้เห็นในการกระทำดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคำร้องเรียนของนายสุเทพได้

(๓) การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ ที่มีนายนาม ยิ้มแย้ม เป็นประธาน ไม่เคยแจ้งข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแม้แต่แจ้งพลเอก ชรรมรักษ์หรือนายพงษ์ศักดิ์ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ทั้งที่ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน เรียกผู้ถูกร้องเรียนมาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อร้องเรียน พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ โดยการแจ้งผู้ถูกร้องเรียนดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ แต่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์จัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียว แล้วสรุปความเห็นเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้ให้โอกาสพันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งไม่ให้โอกาส ผู้ถูกร้องที่ ๑ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเคยให้ความเห็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งปรากฏตามบันทึกข้อความ ฉบับลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ ส่วนที่พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรค ไม่ได้เป็นผู้แทนของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่บุคคลทั้งสองไปให้ถ้อยคำเนื่องจากได้รับเชิญไปในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองแล้ว และการให้สัมภาษณ์

ต่อสื่อมวลชนของพันตำรวจโท ทักษิณ ชวเกียรติวณิช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ส่วนที่ผู้ร้องอ้างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสิทธิยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวัน ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และมีสิทธิอ้างบุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานรวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบ เอกสารที่เกี่ยวข้องได้นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นขั้นตอนในการดำเนินการสอบสวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคนละเรื่องและคนละขั้นตอนกับการที่ต้องดำเนินการในชั้นสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ การเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม แม้ว่าพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อ นายทะเบียน” แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ได้นั้น ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการ การเลือกตั้งต้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ เสียก่อน เพราะคำว่า “เมื่อปรากฏต่อ นายทะเบียน” มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียน พรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียน พรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจแจ้งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ได้ และผู้ร้อง ไม่อาจยื่นคำร้องเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๔) การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลใช้บังคับไปด้วย เนื่องจากเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง ส่งผลให้บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งรวมถึง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย ซึ่งต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขชี้แจงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกทั้งหมด ทั้งนี้ ตามคำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ เมื่อการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาเป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และเหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องยุติและสิ้นสุดลงด้วย เมื่อต่อมาวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ประกาศฉบับดังกล่าวคงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และเมื่อต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญมิได้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ได้ประกาศเป็นต้นไป และจะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหา ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนซึ่งเป็นการผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไป การกระทำตามที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอาศัยมูลเหตุที่เกิดจากการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อกฎหมายยกเลิกไป ย่อมมีผลให้การกระทำที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุ ยื่นคำร้องในครั้งนี้อยู่ดีและสิ้นสุดลงด้วย

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสอดคล้องกันได้รวมตัวเข้าด้วยกันเพื่อจะนำแนวความคิดนั้นมากำหนดเป็นนโยบาย และนำไปบริหารหรือตรวจสอบการบริหารประเทศตามอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลนั้นตามวิถีทางประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงให้ความคุ้มครองแก่พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้น และไม่ต้องการให้มีการยุบพรรคได้โดยง่ายแม้ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือส่งสมัครแล้วแต่ไม่มีสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้ง ก็ไม่เป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง แต่เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว คงมีแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง เท่านั้น ดังนั้น การจะยุบพรรคการเมืองได้จึงต้องเป็นไปตามเหตุมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ที่ว่าการที่บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้ เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) บัญญัติไว้สอดคล้องกับมาตรา ๖๓ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบ เพิ่มเติมไว้ถึง ๔ เหตุ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งผู้ร้องอาศัยเหตุตาม (๑) มาร้องให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ด้วย จึงเป็นการกำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจาก รัฐธรรมนูญกำหนดและเป็นบทบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็น และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ รับรองไว้ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่มาตรา ๔๗ รับรองไว้ ซึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ บัญญัติหลักเกณฑ์การดำเนินการว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว นั้น มีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์การดำเนินการที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ เพราะถ้าพรรคการเมืองกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ซึ่งเป็นการกระทำเดียวกับการกระทำตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง คือใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบ

พรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง เท่านั้น และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดกระบวนการเพื่อไปสู่การยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งที่เหตุในการยุบนั้นเป็นเหตุแบบเดียวกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓

(๓) ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้อง ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากการกระทำตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นผู้กระทำและไม่ได้มอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคกระทำ อีกทั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้มีมติให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ กำหนดไว้ กรรมการบริหารพรรคจะดำเนินการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยลำพังไม่ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะการที่กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งจะดำเนินการในนามของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อจัดการนอกเหนือจากที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบนั้นไม่อาจกระทำได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งซึ่งมีค่าใช้จ่ายและต้องผ่านขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งพลเอก ชรรมภ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ แต่อย่างใด อีกทั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยทราบมาก่อน ไม่เคยมอบหมาย ไม่เคยใช้และไม่เคยสนับสนุนให้บุคคลทั้งสองหรือบุคคลอื่นใดกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด หากบุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหาที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลทั้งสอง ไม่ถือว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่อย่างใด การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำให้สภาพความเป็นบุคคลของพรรคการเมืองตามกฎหมายสิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกภาพของมวลสมาชิกสิ้นสุดลง จึงเทียบได้กับการลงโทษประหารชีวิตในทางอาญา การวินิจฉัยและตีความจึงต้องตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด ไม่ควรตีความในการขยายความเพื่อลงโทษพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ การกระทำของกรรมการบริหารพรรคมิใช่เป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ ซึ่งกรณีที่จะให้ถือว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองและถือว่าพรรคการเมืองนั้น

กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า เป็นการกระทำหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือ รู้เห็นเป็นใจของหัวหน้าพรรคการเมือง ดังนั้น การกระทำของกรรมการบริหารพรรคอันจะถือได้ว่าเป็น การกระทำของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคผู้นั้นต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังได้แยกการกระทำของ หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคที่เป็นความผิดและต้องรับโทษ แยกต่างหากจากการกระทำของพรรคการเมือง กล่าวคือ การกระทำของหัวหน้าพรรคการเมือง ตามมาตรา ๗๖ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ หรือการกระทำ ของกรรมการบริหารพรรค ตามมาตรา ๗๗ และมาตรา ๘๔ ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปว่า ผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษ ถ้าไม่ได้กระทำความผิดผู้นั้นไม่ต้องรับโทษและไม่ต้องรับโทษจาก การกระทำของผู้อื่น การกระทำที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในขณะที่มีการยื่นคำร้องนี้เป็นตัวการ สนับสนุน หรือส่งเสริม รู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลทั้งสองที่ถูกกล่าวหาไปกระทำตามคำร้องแต่อย่างใดทั้งสิ้น

(๘) การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ได้เนื่องจากคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) หมายถึง การกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง แล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้ เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยผู้ที่ได้อำนาจนั้นมาจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมใช้อำนาจดังกล่าว ดังเช่นการยึดอำนาจปฏิวัติ หรือรัฐประหารของคณะบุคคลที่เรียกตัวเองว่า “คณะปฏิวัติ” ส่วนการกระทำ ที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๓) บัญญัติเป็นเหตุ ยุบพรรค คือ กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ซึ่งกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒

ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ ดังนั้น การกระทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง หรือการให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้องซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะความร้ายแรงของกระทำถึงขนาดที่สมควรจะยุบพรรคการเมืองนั้นเสียก็คือ การกระทำการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจปกครองประเทศโดยใช้กำลัง ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากการกระทำการใดอันเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง แม้อาจจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ไม่เคยปรากฏหรือเคยมีคำวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือกระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด โดยเหตุนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติไว้ว่า หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียน ให้มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้ และผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความรุนแรงของการกระทำของพรรคการเมือง และผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้นเพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อให้ยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจากการกระทำของผู้บริหารพรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคคนนั้นเลย

(๘) กรณีมีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม มิได้เป็นบทบังคับเด็ดขาดให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคในทุกรณี เพียงแต่บัญญัติว่า “...ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมือง ...” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่า “เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง...” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าแม้พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเข้าข่ายที่จะถูกยุบพรรคได้ก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคหรือไม่ยุบก็ได้ ประกอบกับเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๗ ที่กำหนดความรุนแรงตามลักษณะของการกระทำไว้ในหลายระดับ หากไม่รุนแรงถึงขั้นเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ อาจจะใช้มาตรการเพียงการเตือน หรือมีอำนาจสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำตามที่กล่าวหา หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่ง นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่ยุบก็ได้ และกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เรื้อรังมาตั้งแต่เข้าทำหน้าที่รัฐบาลเป็นผลสำเร็จ และกระทำตามนโยบายที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติมากมาย จนเป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน และเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรก นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ทั้งหากมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

(๑๐) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เพื่อเป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

ของกรมการบริหารพรรคไม่ได้ เพราะเหตุขบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) คือ พรรคการเมือง “กระทำการ” ใดๆ อย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖ (๑) หรือ (๓) แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ที่กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” เห็นว่า “การกระทำความต้องห้าม” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ระบุในประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ คือ “ห้ามกระทำการ” ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๔) เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” ซึ่งไม่ใช่ข้ออ้างที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุขบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ร้องจึงนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับกับคดีนี้ไม่ได้

(๑๑) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เนื่องจากประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เพิ่มเติมบทกำหนดโทษเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ กำหนดไว้แต่เดิม โดยการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี จึงเป็นการตราและยกเลิกกฎหมายที่ปราศจากความชอบธรรม อันย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลที่เป็นกรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐ เป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกที่เจริญแล้วยึดถือปฏิบัติ ขัดต่อหลักสากลทางอาญา ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการลิดรอนสิทธิที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองไว้ว่า ให้ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรศาล และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ และเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ

กระทำในพระปรมาภิไธยนั้น เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีของผู้ร้อง การถ่ายโอนอำนาจมาเป็นของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอันเป็นองค์กรที่มีอิสระ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แม้ว่าการให้ “เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” จะมีใช้ “โทษทางอาญา” แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เห็นว่า “สิทธิเลือกตั้ง” เป็นสิทธิเสรีภาพที่บรรดาชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓ ก็ยังให้การคุ้มครองอยู่ ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท ดังนั้น การกระทำใดที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ กำหนดโทษไว้ในมาตรา ๖๕ ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปจะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ซึ่งเป็นการกำหนดโทษทางการเมืองสำหรับผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องยุบพรรคการเมือง หากตีความว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขฉบับดังกล่าวที่เพิมบทกำหนดโทษให้มีผลย้อนหลังจะขัดหลักนิติรัฐที่ห้ามตรากฎหมายย้อนหลังอันเป็นผลร้ายแก่บุคคลทั้งในกรณีโทษทางอาญาและในกรณีอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญาด้วย เพราะบุคคลก็ไม่อาจเชื่อมั่นในการใช้อำนาจรัฐ ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองถูกยุบเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๖๖ ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบจะได้รับโทษเพียงเท่าที่บัญญัติในมาตรา ๖๕ เท่านั้น นอกจากนี้ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลังเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยนัยของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงทำให้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดในกฎหมายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับไปด้วย การกระทำใดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้เป็นเหตุร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองจึงไม่สามารถนำมาใช้ภายหลังที่มีการประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ได้อีกต่อไป จนกระทั่งถึงวันที่ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ที่ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมีผลใช้บังคับต่อไป แต่อย่างไรก็ดี ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไปเท่านั้น แต่เหตุที่ผู้ร้องอ้างขอให้สั่งยุบพรรคเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถอ้างการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนมาเป็นเหตุขอให้สั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๑๒) การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันที่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้ เนื่องจากภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ในช่วงต้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ มีกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่ง โดยหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหนังสือแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ดังนั้น การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสมบูรณ์ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และจนถึงบัดนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่ได้เลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการทางการเมืองตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคทั้งสองคน ไม่ได้กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการบริหารพรรคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครลงสมัครทุกเขตนั้นไม่ได้หมายความว่า จะได้รับเลือกตั้งทุกเขต เพราะในบางเขตซึ่งส่วนมากเป็นเขตเลือกตั้งในภาคใต้ พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมดีกว่า เมื่อพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นซึ่งลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีโอกาที่จะได้รับเลือกตั้งสูง แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จึงเป็นเหตุจูงใจให้พรรคการเมืองบางพรรคทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของตนด้วยการถอดชื่อสมาชิกเดิมออกแล้วนำชื่อผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่เข้าแทน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวมิได้เพิ่งกระทำในคราวนี้เป็นครั้งแรก ในการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง พยานบางปากให้การว่า เคยดำเนินการเช่นนี้มาก่อนแล้วในคราวเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่อย่างใด ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้ นายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เพิ่งพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชวการเพิ่งรู้จักกับนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายชวการอ้างว่า ไปชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธมิตรหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพลเอก ธรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ หรือ นายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ส่วนที่นายสุขสันต์ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงาน

คณะกรรมการการเลือกตั้งมาให้นายสุขสันต์ โดยมีนายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ทำการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรค ในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี แล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูลไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒ นาฬิกา นั้น ขัดแย้งกับรายงาน การตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ระบุนั้น เวลา ครั้งสุดท้ายที่มีการบันทึก ในฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ข้อเท็จจริง ดังกล่าวจึงเชื่อถือไม่ได้

(๒) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยง ภาระความเสี่ยงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ผู้ร้องฟังข้อเท็จจริงจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ณ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพูดเรื่องติดต่อพันธุกรรม ซึ่งขัดกับคำให้การของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ยืนยันว่า ในวันนั้นบุคคลทั้งสี่ไม่ได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การขัดกับนายธีรชัยและนายทวีที่ยืนยันว่า วันดังกล่าวไม่ได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่จำเป็นต้องเรียก นายชวการให้ไปรับเงินเพียงจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหม และไม่มีเหตุผลที่ต้องจ่ายเงิน ด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงนั้น เป็นภาพ ที่มีการตัดต่อลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงิน เป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ แบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้ภาระความเสี่ยงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่นายชวการ กลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้นเป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร แบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายทวีก็เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวสถานการณ์ทางภาคใต้ไปให้พลเอก ธรรมรักษ์ เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์แต่อย่างใด สำหรับเหตุการณ์ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่

๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การว่า นายชวการกับพวก ร่วมกันนับเงินจำนวน ๗๖๐,๐๐๐ บาท ที่นายทวิกับพวกนำมาให้ใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท แล้ว นายธีรชัยมอบให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ของ จัดกับคำให้การของนายทวิและนายพงษ์ศรีที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมอบให้แก่ นายชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงินที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวน ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับคำให้การของ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่น นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ และพันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี นอกจากนี้ที่นายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวินำเงินไปมอบให้นายชวการ จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท นำไปให้นายสุขสันต์เพื่อเป็นค่าสมัครของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จะลงสมัคร ที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ก็ขัดกับคำให้การของนายทวิที่ว่า ไม่มีเหตุที่ ต้องนำเงินมาให้ นายชวการซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่ นายบุญทวิศักดิ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และเป็นผู้มีอำนาจในการส่งคนลงสมัครโดยตรง ส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา เพื่อเป็นค่าสมัครผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๓ คน นั้น วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนั้น คำให้การของนายชวการและนายสุขสันต์เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น

(๓) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ในข้อที่นางฐิตีมาให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในการประชุมของพรรคการเมืองที่อาคารวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งต่อ นายบุญยาบารมีภณ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแจ้งหรือกล่าวว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พรรคการเมืองใด และเป็นไปไม่ได้ที่จะแจ้งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองจำนวนมากถึง ๑๕ พรรคที่ร่วมประชุมกันว่า จะจ่ายเงิน ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอุทธิพลและนายฉัฐพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคง ที่ว่า พันตำรวจโท ทักษิณไม่ได้พูดเรื่องการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองอื่นแต่อย่างใด ส่วนที่ นางฐิตีมา ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕

พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ มอบเงินให้แก่นางฐิติมารวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า นางฐิติมาเป็นบุคคลที่นายสุเทพทั้งข่มขู่ หลอกลวง จ้างวาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้นางฐิติมาให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ซึ่งต่อมา นางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า คำให้การ ชั้นคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และตามบันทึกที่ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปตามเอกสารที่นายสุเทพจัดเตรียมไว้ให้ โดยนายสุเทพเสนอเงินให้ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมเสนอตำแหน่งทางการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งจะให้นางฐิติมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย คำให้การของนางฐิติมา จึงรับฟังไม่ได้

(๔) ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งแบบบัญชีรายชื่อ และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาล พรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหาของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผล และรับฟังไม่ได้ ประกอบกับมีพยานบุคคลที่เป็นผู้สมัครของพรรคการเมืองทั้งสองพรรคยืนยันในชั้น คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้สมัครของพรรคทั้งสองจำนวนมากออกค่าใช้จ่ายเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งคราวนี้เนื่องจากพรรคใหญ่ ฝ่ายค้านไม่ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้คู่กรณีนำพยานบุคคลเข้าไต่สวนตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ รวม ๑๔ นัด เป็นพยานผู้ร้อง จำนวน ๓๖ ปาก เข้าไต่สวน ๗ นัด

พยานผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๓๐ ปาก ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๕ ปาก และผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๒ ปาก รวม ๓๖ นัด

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ในเบื้องต้นว่า ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ และวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ ขณะเกิดเหตุคดีนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน โดยมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ลงบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคพัฒนาชาติไทย ลงบับลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และผู้ถูกร้องที่ ๓ มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑ คน โดยมีนายบุญบารมีภณหรือ บุญอิทธิพล ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแผ่นดินไทย ลงบับลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๕ และก่อนเกิดเหตุมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรกวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๔๘ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๒๐๐ คน รวม ๒๔๘ คน ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และครั้งที่สอง วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๖๗ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๑๐ คน รวม ๓๗๗ คน ผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดตั้งรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ ๒ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เพิ่งส่งผู้สมัครเป็นครั้งแรก

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔ คน ไม่มีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ คนใดได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ พรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มีสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรรวม ๓ พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๐๐ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งครบทุกเขต จำนวน ๔๐๐ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๑ คน วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๘ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์กับพวก มีหนังสือคัดค้านการประกาศรับรองผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๘ และเขตเลือกตั้งที่ ๙ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวม ๓ คน เนื่องจากไม่ปรากฏชื่อบุคคลทั้งสามในแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประจำปี ๒๕๔๘ ต่อมาวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๘ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ามีการสมคบกันระหว่างผู้บริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคการเมืองอื่น และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองอื่น และว่าจ้างพรรคอื่นให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีมีผู้สมัครเพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๕๖/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๘ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ

สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง (เพิ่มเติม) เมื่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสนอรายงานผลการสืบสวนสอบสวน ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงได้มีหนังสือส่งพยานหลักฐานให้ผู้ร้องเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ และอัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม รวม ๓ คำร้อง เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ายึดอำนาจการปกครอง และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง พร้อมกับรัฐธรรมนูญ และต่อมาวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา ๓๕ ให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสาม ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การสืบสวนสอบสวนของนายทะเบียนพรรคการเมือง การยื่นคำร้องของผู้ร้อง และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามก่อน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑ มีว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดียุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล และมีใช้องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ทั้งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงแล้ว อำนาจหน้าที่และการกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมเป็นอันสิ้นสุดลง แม้ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ใน

อำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐ

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ”

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสาม เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ขณะที่คดีนี้อยู่ระหว่างผู้ถูกร้องทั้งสามยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้าทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ และมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง และข้อ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นอันสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แต่ต่อมา มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือก

โดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยบรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อมีปัญหาว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ดังนี้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงโอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ไม่ว่าจะคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นศาลหรือองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการหรือไม่ก็ตาม ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐนั้น เห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยผู้พิพากษาและตุลาการที่มาจากศาลยุติธรรมและศาลปกครอง อันเป็นองค์กรตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์และมีความเป็นอิสระ อีกทั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังมีวิธีพิจารณาที่มีหลักประกันขั้นพื้นฐานในเรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสแก่คู่กรณีแสดงความคิดเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์กรคณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสาม และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ก่อนคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเริ่มการพิจารณาได้ส่วนคดีนี้ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนคดีที่ค้างพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงหาได้ขัดต่อหลักนิติรัฐดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อที่ ๒ มีว่า การร้องเรียนของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พรรคประชาธิปัตย์ ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ ผู้ยื่นหนังสือร้องเรียน ไม่ได้รู้เห็นการกระทำตามหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีนี้

พิจารณาแล้วเห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ กำหนดว่า

“ในระเบียบนี้ ... “ผู้ร้องเรียน” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ซึ่งพบการกระทำความผิดและได้ร้องเรียนตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้”

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการตามบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ที่บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ...”

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ เมื่อการกระทำความผิดปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่าผู้ร้องเรียนให้ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ จะเป็นใครหรือรู้เห็นเหตุการณ์นั้นด้วยตนเองหรือไม่ มิใช่ข้อสาระสำคัญ เพียงแต่นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบว่า มีพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ ไม่ว่านายทะเบียนพรรคการเมืองทราบด้วยตนเอง หรือทราบจากบุคคลใด นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อนำมาพิจารณาว่าสมควรแจ้งต่ออัยการสูงสุดเพื่อให้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่

ดังนั้น เมื่อนายสุเทพ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์มีหนังสือกล่าวหาว่า ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลายคนว่าจ้างพรรคการเมืองอื่นให้จัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร ตามหนังสือ ที่ ปชป. ๔๕๐๐๔๕๑/๒๕๔๕ ฉบับลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ร.๑๐ นายทะเบียนพรรคการเมืองย่อมมีอำนาจสืบสวนสอบสวนว่า ข้อเท็จจริงเป็นดังที่นายสุเทพกล่าวอ้างหรือไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๓ มีว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ขอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ หรือไม่ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เคยแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแม้แต่พลเอก ชรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งก็มีได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ รวมทั้งไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้เป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ด้วย ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดให้ทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกำหนดให้คณะกรรมการ

การเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๕ กำหนดการดำเนินกิจการอื่นของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๒๕ การเงินของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ การบริจาคมแก่พรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๕ การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ตามมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๔ ซึ่งเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ และการควบคุมดูแลเรื่องการเงินของพรรคการเมือง ส่วนอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้นายทะเบียนพรรคการเมือง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๘ มาตรา ๓๐ รับแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ข้อบังคับ หรือรายการที่จัดแจ้งไว้ ตามมาตรา ๓๑ ตรวจสอบทะเบียนสมาชิก และรับแจ้งจำนวนสมาชิก ตามมาตรา ๓๔ กำหนดวิธีการจัดทำและรับแจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๓๕ การเงินของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ การบริจาคมแก่พรรคการเมือง ตามมาตรา ๕๐ การรวมพรรคการเมืองตามมาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ ประกอบมาตรา ๖๕ ควบคุมการดำเนินกิจการทางการเมืองมิให้เป็นไปในทางที่มีชอบ ตามมาตรา ๒๗ และมาตรา ๖๗ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสนอต่อผู้ร้องเพื่อให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง ตามมาตรา ๖๗

ในกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม กล่าวคือ ต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้อัยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน แต่ในกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีความจำเป็นต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม แต่ประการใด ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐานว่าพรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ เมื่อการกระทำดังกล่าวปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แสดงได้ว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะพิจารณาว่า พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ และสมควรเสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคหรือไม่ ทั้งการดำเนินการของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ไม่มีบทบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องเสนอเรื่องต่อไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่นกรณีพรรคการเมืองส่งงบการเงินและสำเนาบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งมีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๐ วรรคสาม ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนองบการเงินและสำเนาบัญชีดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ อีกทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ยังมีได้มีผลให้พรรคการเมืองนั้นต้องถูกยุบ ยังมีกระบวนการของอัยการสูงสุดที่จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พรรคการเมืองได้กระทำการดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหาย่อมมีโอกาสที่จะเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่ามีได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ ต่างจากการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ เช่นในปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งการประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๔๕ ประกอบมาตรา ๑๔๔ ซึ่งจำเป็นต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนมีคำวินิจฉัย การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีตามคำร้องนี้ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่า สมควรให้โอกาสผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน รวมทั้ง

ให้โอกาสมาให้ถ้อยคำหรือไม่ และมีอำนาจวินิจฉัยได้เองว่าสมควรเสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องเสนอเรื่องไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดก่อน ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไม่เคยแจ้งให้ผู้ร้องที่ ๑ หรือแม้แต่พลเอก ชรรมรักษ์ หรือนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานเป็นการไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่งนั้น เห็นว่า แม้การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงคดีนี้ เป็นการแต่งตั้งโดยคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๑๕๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ลงนามโดยพลตำรวจเอก วาสนา ในฐานะประธานกรรมการการเลือกตั้ง และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ แต่ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในกรณีนี้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ดังได้วินิจฉัยมาข้างต้น จึงต้องถือว่าการดำเนินการของคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงตามคำสั่งดังกล่าว เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง มิใช่การดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) (๗) และมาตรา ๑๕ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบดังกล่าวจึงกำหนดว่า กรณีที่รู้ตัวผู้ร้องเรียนและเจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวน ทำการสืบสวน สอบสวน แล้วเห็นว่า ข้อร้องเรียนใดมีพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ ให้เจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวน เสนอเลขอาธิการเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและเรียกผู้ร้องเรียนมาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะพึงมีตามกฎหมายให้ผู้ร้องเรียนทราบต่อไป การดำเนินการของคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงในคดีนี้จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับ

แห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง คณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงในคดีนี้ จึงมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่า สมควรแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไปชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๔ มีว่า การที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง มีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นผลใช้บังคับไปด้วยหรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขออกประกาศ ฉบับที่ ๓ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นอันสิ้นสุดลง คือ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ จึงไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อีก เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีความผิดต่อไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้นเพื่อกำหนดระเบียบการจัดตั้งและการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๘ (๑) ถึง (๓) ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการของรัฐในการสนับสนุนการเลือกตั้ง การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง และการเสีย

สิทธิเลือกตั้ง โดยมีสาระสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๖ (๑) ถึง (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับจึงเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นการขยายความบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะได้นำหลักการในเรื่องกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะความสำคัญอย่างมากและเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญโดยตรงมากำหนดขึ้นไว้ อันทำให้เห็นประหนึ่งว่าหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปของประเทศคงจะยอมรับแนวความคิดที่ว่า เมื่อประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแล้วไม่เฉพาะแต่รัฐธรรมนูญเท่านั้นที่จะสิ้นผลไป หากแต่ยังรวมถึงกฎหมายบางฉบับที่มีความสำคัญต่อรัฐธรรมนูญอีกด้วย แต่มีข้อพิจารณาที่สำคัญอย่างยิ่งคือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้นำมาบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หากได้มีลักษณะเช่นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในต่างประเทศไม่ เพราะกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในต่างประเทศโดยทั่วไปจะกำหนดให้มีสถานะทางกฎหมายสูงกว่ากฎหมายทั่วไป แต่ต่ำกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้งมีกระบวนการตราและการแก้ไขเพิ่มเติมยากกว่าการตราและแก้ไขกฎหมายทั่วไป ซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหลายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หากได้มีลักษณะเช่นที่กล่าวไม่ กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติทั่วไปในระบบกฎหมายไทยมีกระบวนการในการตราและการแก้ไขเพิ่มเติมเช่นเดียวกัน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๘๔ มาตรา ๑๖๕ ถึงมาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๓๑๓ ทั้งยังมีกระบวนการในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันด้วย กล่าวคือ ตามมาตรา ๒๖๒ ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงมีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่าพระราชบัญญัติทั่วไป การยกเลิกหรือการทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นผลบังคับจึงต้องใช้กระบวนการเดียวกัน กล่าวคือ ต้องมีกฎหมายยกเลิกหรือมีกฎหมายใหม่ออกมาใช้บังคับแทน ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาตามประเพณีการปกครองของประเทศไทยเราในอดีตเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสิ้นสุดลงภายหลังการเข้ายึดอำนาจการปกครอง หากคณะผู้เข้ายึดอำนาจการปกครองไม่ประสงค์ให้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับต่อไป ก็จะมีประกาศหรือคำสั่งให้ยกเลิก ดังเช่น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕ สิ้นสุดลงโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓

ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ คณะปฏิวัติก็ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๑ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๑ สิ้นสุดลงโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๔ คณะปฏิวัติก็ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๔ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๐๑ และเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๑ สิ้นสุดลงโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๐๕ คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินก็ได้ออกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๖ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๐๕ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๐๑ หรือหากผู้เข้ายึดอำนาจการปกครองจะให้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับต่อไป ก็จะมีประกาศระบุโดยชัดแจ้งว่า "ไม่ได้ยกเลิกกฎหมายฉบับนั้น" ดังเช่น เมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเข้ายึดอำนาจการปกครอง ได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๐ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ว่า เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายหลังที่สถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ จึงยังไม่ยกเลิกกฎหมายฉบับนั้น อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้ว คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้มีคำสั่งให้ยกเลิกหรือออกกฎหมายใหม่มาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๔ ให้ศาลทั้งหลาย นอกจากศาลรัฐธรรมนูญ คงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมาย ซึ่งมีความหมายว่า บทกฎหมายทั้งปวงที่มีผลใช้บังคับก่อนการเข้ายึดอำนาจการปกครองของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไป พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับจึงมิได้สิ้นผลบังคับไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ที่เกิดขึ้นก่อนการสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงยังมิได้ระงับสิ้นไป

และการกระทำอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ยังคงเป็นความผิดต่อไปด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีประกาศ ฉบับที่ ๑๕ วันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป และต่อมามีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ มีข้อความว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการแสดงว่ากฎหมายฉบับนี้เพิ่งกลับมาใช้บังคับใหม่ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น เห็นว่า เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้มีคำสั่งให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนที่จะมีคำสั่งดังกล่าว ทั้งเมื่อพิจารณาถ้อยคำของประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ที่ใช้ถ้อยคำว่า “ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป...” และประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ที่ใช้ถ้อยคำว่า “การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไป...” แล้ว ถ้อยคำดังกล่าวหาได้แสดงว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกยกเลิกไปแล้ว และคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต้องการให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กลับมาใช้บังคับอีกนับแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อันเป็นวันที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มีผลบังคับไม่ กรณีต้องถือว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทั้งสองฉบับดังกล่าวเพียงแต่ยืนยันการมีผลใช้บังคับ

ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น เนื่องจากสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้นกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับการมีผลใช้บังคับของกฎหมายฉบับนี้อยู่ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงไม่เป็นความผิดอีกต่อไปนั้น เมื่อไม่มีกฎหมายใดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้สิ้นผลบังคับ ย่อมไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายใดมาบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า สำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีคำชี้แจง ฉบับลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๕ ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับถูกยกเลิกไปแล้ว จึงไม่อาจนำมาอ้างอิงได้อีกนั้น คำชี้แจงของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดังกล่าว เป็นเพียงความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิใช่คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย และไม่มีผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับสิ้นผลใช้บังคับ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๕ มีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ ให้การรับรองนั้น บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดว่า จะออกกฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ในกรณีใด และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเพียงมาตราเดียวคือ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง การออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองจึงมีได้เฉพาะเมื่อมีเหตุตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ได้เพิ่มเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการบัญญัติ

เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ทั้งเป็นการบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรอง จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง แต่ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง อีกด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย”

ข้อกล่าวอ้างเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒๗ บัญญัติว่า “นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ... (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง” บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญยังให้อำนาจองค์กรนิติบัญญัติตรากฎหมายที่มีผลเป็นการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองได้ เพียงแต่กฎหมายดังกล่าวจะนำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งหรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองไม่ได้เท่านั้น ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีเงื่อนไขต้องเป็น

การจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ ๒ ประการ กล่าวคือ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อ
ดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมาย
เพียงว่า องค์กฤษฎีกาจะตรากฎหมายจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ประโยชน์ ๒ ประการดังกล่าวไม่ได้ ไม่ได้มีความหมายเลยไปถึงว่า องค์กฤษฎีกาจะตรากฎหมาย
ลงโทษพรรคการเมืองไม่ได้ ไม่ว่าพรรคการเมืองจะกระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่
บ้านเมืองอย่างร้ายแรงเพียงใดก็ตาม เพราะมิฉะนั้น จะกลายเป็นว่า หากมิใช่การกระทำเพื่อการล้มล้าง
การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มา
ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามที่
บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่งแล้ว
พรรคการเมืองจะกระทำการอย่างไรก็ได้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) จึงมิใช่บทบัญญัติจำกัดสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้ง
พรรคการเมืองเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ และเมื่อ
พิจารณาเหตุยุบพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว เห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์
เพื่อมิให้พรรคการเมืองที่กระทำการอันมิชอบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองอย่างร้ายแรง
ยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองต่อไปได้ และ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔)
จึงมิใช่บทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของบุคคลในการร่วมกัน
จัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ รับรองไว้
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔)
จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง
ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้น่าฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
มาตรา ๒๕ วรรคสอง เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่

รัฐธรรมนูญรับรอง คือเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ แต่ไม่ได้รับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย มาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ วรรคสองนั้น เป็นข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒ ให้สิทธิเฉพาะแก่สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เท่านั้นที่จะโต้แย้งได้ และต้องโต้แย้งในขณะที่ กฎหมายนั้นยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่นายกรัฐมนตรี ยังไม่ได้นำร่าง กฎหมายนั้นทุกเกล้าทุกกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเท่านั้น รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒ หาได้ให้สิทธิผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่จะโต้แย้ง ในเรื่องดังกล่าวได้ไม่ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในข้อนี้

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๖ มีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ กลับให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง หลักเกณฑ์การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า

“บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควรก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียน และผู้แทนจากอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุด เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเอง”

จะเห็นได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคสอง และวรรคสาม เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสอง กล่าวคือ การใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งยุบพรรคการเมือง ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ได้ทันที มิใช่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสองก่อน ต่อเมื่อพรรคการเมืองไม่เลิกกระทำการศาลรัฐธรรมนูญจึงจะสั่งให้ยุบพรรคการเมือง

ได้ตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้อ้างไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๗ มีว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการเลือกตั้งในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องจะนำเหตุที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้มีคำสั่งยุบพรรคได้ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางมีประกาศให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว จะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมไม่ได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว หากมีผลเป็นการยกเลิกความผิดที่ได้กระทำไปแล้วไม่ เพราะเป็นคนละส่วนกัน ผู้ร้องยังนำเหตุที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำผิดซึ่งเกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว มาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๘ มีว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามข้อกล่าวหาหรือไม่

ข้อ ๑ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่

ข้อ ๒ นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่

ข้อ ๓ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ร่วมกันให้เงินสนับสนุน นายบุญบารมีภณหรือบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนางจัฐติมา ภาวะดี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์แก่นายบุญบารมีภณ และนางจัฐติมากระทำในฐานะตัวแทนของ พลเอก ธรรมรักษ์หรือไม่

ข้อ ๔ นายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดทำรายงานการประชุมรับสมัคร และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ นั้น

ประเด็นข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๑ มีว่า พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกับนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายอมรวิทย์ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และพลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่คู่กรณีไม่ได้โต้แย้งกันฟังได้ว่า นายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานการเลือกตั้ง กลุ่มปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ ฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง สำนักงานกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ. ๖) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๘ โดยนำชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ไปใส่ไว้แทนสมาชิกเดิมจำนวน ๖๑ ราย และในจำนวนสมาชิกใหม่ ๖๑ รายดังกล่าว ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ จำนวน ๒๑ ราย ตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคพัฒนาชาติไทย ปี ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ร.๖๐ ผู้สมัครจำนวน ๒๑ รายดังกล่าว ถูกตัดสิทธิไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มีมติเห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ และส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๔ ต่อไป

ปัญหาต้องวินิจฉัยเบื้องต้นแรกมีว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับนายอมรวิทย์เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายอมรวิทย์ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนและสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๒๓ และ ร.๒๔ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าเมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ โทรศัพท์ติดต่อขอพบพยานนอกสำนักงานหลายครั้ง เมื่อพยานไปพบนายบุญทวีศักดิ์ นายบุญทวีศักดิ์ขอให้พยานดำเนินการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ที่ลงสมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหลักฐานการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน และเสนอให้ค่าตอบแทนแก่พยานเป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท พยานไปปรึกษานางภัทรลภาหรือเลียม พงษ์อุคทา เพื่อนร่วมงานว่า การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคทำได้หรือไม่ นางภัทรลภาให้คำแนะนำว่าทำได้ เพราะเป็นข้อมูลของพรรคนั่นเอง พยานมอบนามบัตรของนายบุญทวีศักดิ์ให้แก่นางภัทรลภา นางภัทรลภาโทรศัพท์พูดคุยกับนายบุญทวีศักดิ์ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา พยานไปปรับแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่แก้ไขแล้วจำนวน ๒ แผ่น และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) จำนวน ๓๔ แผ่น จากนายบุญทวีศักดิ์ และนายบุญทวีศักดิ์มอบเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาทแก่พยาน ต่อมาวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา พยานนำแผ่นดิสก์ที่รับมาจากนายบุญทวีศักดิ์ไปแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนายสุขสันต์ให้ข้อเท็จจริงต่อ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๑๐ แผ่นที่ ๕ ถึง ๑๓ และให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๗ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา ขณะที่พยานอยู่ที่จังหวัดนครพนมได้รับการติดต่อจาก

นายชวการ โตสวัสดิ์ ซึ่งเป็นเพื่อนกันมานานประมาณ ๕ ปี ว่า ยินดีทำงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้จัดหาพรรคการเมืองเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่เป้าหมาย คือเขตเลือกตั้งในภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง สระแก้ว และปราจีนบุรี โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกค่าใช้จ่าย ให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อคน ขณะที่พยานขับรถยนต์เข้ากรุงเทพมหานคร พยานติดต่อพรรคการเมืองเล็ก ได้ ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเกษตรกรไทย พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง ภายหลังคงเหลือ ๓ พรรค คือผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง เมื่อเดินทาง ถึงกรุงเทพมหานคร พยานไปพบนายชวการและนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่โรงแรม กานต์มณี พูดคุยหรือเกี่ยวกับการวางตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่าย วันรุ่งขึ้นพยานพบหัวหน้าพรรคที่เหลืออีก ๓ พรรค ที่โรงแรมกานต์มณี แล้วพยานดำเนินการจัดหาผู้สมัครพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยใช้โรงแรม กานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาฝ้าย หมู่ที่ ๗ ตำบลทุ่งไเส อำเภอลี้ จังหวัดนครราชสีมา ผู้สมัครคนหนึ่ง และผู้หญิงที่ไปกับนายอำนาจ รอดช่วย ผู้สมัคร อีกคนหนึ่ง พิมพ์แก้ไขเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องพักที่โรงแรมกานต์มณี โดยนำรายชื่อผู้ที่จะสมัคร รับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไล่เข้าไปแทนสมาชิกเดิม พยานเป็นคนกำกับเองว่าจะเอาใครเข้า จะเอาใครออก เมื่อนายบุญทวีศักดิ์ตรวจสอบแล้ว นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ดังกล่าวไปคืนเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยพยานมอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ เป็นค่าดำเนินการ วันรุ่งขึ้นเวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา พยานให้นางสาวมณฑิราภรณ์ พิมพ์จันทร์ เลขานุการ ไปตรวจสอบรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่ามีรายชื่อผู้ที่ไล่เข้าไปใหม่ครบถ้วน เห็นว่า คำให้การและคำเบิกความของนายอมรวิทย์และนายสุขสันต์ สอดคล้องกันในสาระสำคัญ ทั้งเป็นเรื่องที่อาจทำให้ทั้งนายอมรวิทย์และนายสุขสันต์ต้องรับโทษในคดีอาญา และมีใช้คำขัดทอดผู้อื่นเพื่อให้ตนเองพ้นผิด จึงมีน้ำหนักให้รับฟังได้ ประกอบกับตามบันทึกถ้อยคำของ นายวีระศาสตร์ นริศบุญสนอง ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง ผู้บังคับบัญชาของนายอมรวิทย์ เอกสารหมายเลข ร.๒๕ และ ร.๒๖ ปรากฏว่า นายอมรวิทย์ยอมรับมา ตั้งแต่เมื่อวันที่ ๑๕ หรือ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ภายหลังมีข่าวการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ไม่นาน ว่าเป็นคนดำเนินการแก้ไข ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยได้รับการติดต่อจากนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อถูกดำเนินการทางวินัย

นายอมรวิทย์ก็ได้ให้การต่อคณะอนุกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงทำนองเดียวกัน และเมื่อถูกดำเนินคดีอาญาข้อหาปลอมแปลงเอกสาร นายอมรวิทย์ก็ได้ให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน แสดงว่า นายอมรวิทย์ยอมรับมาโดยตลอดว่า เป็นคนแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยได้รับการติดต่อจากนายบุญทวีศักดิ์ นอกจากนี้นางภัทรลาหรือเลียม พงษ์อุตทา เพื่อนร่วมงานของนายอมรวิทย์ ยังได้เบิกความประกอบบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามเอกสารหมายเลข ร.๒๗ ว่า วันที่นายอมรวิทย์ไปปรึกษาเรื่องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองนั้น นายอมรวิทย์ให้นามบัตรบุคคลหนึ่งแก่นางภัทรลา นางภัทรลาโทรศัพท์ไปแจ้งบุคคลดังกล่าวว่า การแก้ไขชื่อทำได้ แต่ต้องทำหนังสือมาตามขั้นตอน แม้นางภัทรลาอ้างว่า จำไม่ได้ว่านามบัตรที่นายอมรวิทย์มอบให้เป็นนามบัตรของใคร และไม่ยืนยันว่าคนที่ตนโทรศัพท์พูดคุยด้วยเป็นใคร แต่เมื่อพิเคราะห์ถึงข้อเท็จจริงที่ว่า เมื่อนางภัทรลาได้รับนามบัตรจากนายอมรวิทย์ นางภัทรลาเป็นฝ่ายโทรศัพท์ไปหาผู้ที่มีชื่อในนามบัตรเอง และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญ เป็นไปไม่ได้ที่นางภัทรลาจะไม่ดูชื่อเจ้าของนามบัตร และไม่สนใจที่จะทราบว่าผู้ที่ต้องการแก้ไขข้อมูลเป็นใคร เชื่อว่านางภัทรลาทราบดีว่า บุคคลที่นางภัทรลาพูดคุยด้วยคือนายบุญทวีศักดิ์ พยานผู้ร้องอ้างในประเด็นนี้ยังมีนายสาธิต ภิเษมสวัสดิ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ว่า ภายหลังจากยุบสภาผู้แทนราษฎร พยานประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเดินทางไปที่โรงแรมกานต์มณีเพื่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาคัดเลือกพยานพบนายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และผู้ต้องการลงสมัครหลายคน และมีนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๓ ว่า นายบุญทวีศักดิ์อยู่ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ และร่วมกับนายสุขสันต์จัดทำเอกสารการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสดงว่าในช่วงเวลาที่มีการเตรียมการส่งผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่โรงแรมกานต์มณี นายบุญทวีศักดิ์อยู่ที่โรงแรมกานต์มณีและรู้เห็นการเตรียมการส่งผู้สมัครมาโดยตลอด ย่อมต้องทราบถึงการดำเนินการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่นายบุญทวีศักดิ์อ้างว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับแก้ไขข้อมูล เป็นการกระทำของนายสุขสันต์คนเดียวจึงรับฟังไม่ได้ และแม้ถ้อยคำของนายสุขสันต์กับนายอมรวิทย์แตกต่างกันเรื่องการพบกันระหว่างนายอมรวิทย์กับนายบุญทวีศักดิ์ กล่าวคือนายสุขสันต์ให้การว่า นายบุญทวีศักดิ์ไปรับแผ่นดิสก์จากนายอมรวิทย์มาแก้ไข เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา แล้วนำแผ่นดิสก์ไปคืนนายอมรวิทย์ วันรุ่งขึ้น เวลาประมาณ ๒ นาฬิกา

ส่วนนายอมรวิทย์ยืนยันว่า นายอมรวิทย์พบนายบุญทวีศักดิ์ครั้งเดียวตอนไปปรับแผ่นดิสก์ที่แก้ไขฐานข้อมูลแล้ว เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ของวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่เชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังถ้อยคำของ นายอมรวิทย์ เพราะนายสายัณห์ ให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๔๑ ด้วยว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสายัณห์ให้ปรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคที่โรงแรมกานต์มณี นายสุขสันต์ขอให้ นายสายัณห์ช่วยเลขานุการของนายสุขสันต์จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ในภาคใต้ นายสายัณห์ช่วยดำเนินการให้ แล้วเดินทางกลับจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา แสดงว่าการแก้ไขแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำเนินการแล้วเสร็จตั้งแต่ก่อนเวลา ๑๕ นาฬิกา และข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกพรรคเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ถูกร้อง ที่ ๒ เพิ่งส่งแผ่นดิสก์รายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นในรอบปี ๒๕๔๘ ให้แก่สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ในฐานะหัวหน้าพรรคน่าจะ ต้องมีข้อมูลเก็บไว้ จึงไม่จำเป็นต้องไปขอกจากนายอมรวิทย์มาเพื่อทำการแก้ไข อีกทั้งนายสุขสันต์ไม่ได้รู้เห็น เหตุการณ์ขณะที่นายอมรวิทย์พบนายบุญทวีศักดิ์ อาจจดจำเวลาและเรื่องราวคลาดเคลื่อนได้ ข้อเท็จจริง ฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ร่วมกับนายอมรวิทย์เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็น สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือว่า ในรายงาน ของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนระบุว่า วันเวลาที่มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ครั้งสุดท้ายคือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ขัดแย้งกับคำให้การของนายสุขสันต์ ที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นดิสก์ที่แก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้วไปให้นายอมรวิทย์ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลากลางคืน ทั้งยังขัดแย้งกับคำของนายอมรวิทย์ที่ว่า นายอมรวิทย์ดำเนินการแก้ไข ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา คำให้การของ นายสุขสันต์และนายอมรวิทย์รับฟังไม่ได้นั้น ในข้อนี้นายอภิชาติ ศรีวิชัย คณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริง เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา ของวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กล่าวถึงในรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ร.๖๐ แผ่นที่ ๓ คือวันเวลาที่มีการแก้ไขข้อมูลในแผ่นดิสก์ และบันทึกข้อมูลที่แก้ไขในแผ่นดิสก์แผ่นนั้น ไม่ใช่วันเวลาที่มีการนำแผ่นดิสก์นั้นเข้าไปแก้ไขข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง คำให้การของนายสุขสันต์และนายอมรวิทย์จึงหาได้ขัดแย้งกับรายงานของคณะกรรมการ

สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ และที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ ไปที่อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พร้อมกับนายประพัฒน์ เพชรทอง และนายเอนก จันทร์สนธิ เพื่อเช่ารถยนต์มาใช้ในการหาเสียง และเดินทางกลับวันรุ่งขึ้น โดยอ้างหลักฐานการเช่า และมีนายประพัฒน์ กับนายเอนก มาเบิกความเป็นพยานนั้น นายประพัฒน์ เป็นเลขานุการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายเอนก เป็นเหรียญนิกรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มิใช่พยาน คนกลาง หลักฐานการเช่าที่ง่ายแก่การทำย้อนหลัง พยาน ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมีน้ำหนักน้อย ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังกล่าวฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ เปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือไม่ และพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

พิจารณาแล้ว นายชวกร โตสวัสดิ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ ตามเอกสารหมายเลข ๑๐ และให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ตามเอกสารหมายเลข ๑๖ กับเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ นัดพยานให้ไปพบที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งริมถนนนนทบุรีตัดใหม่ ระหว่างพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง มีโทรศัพท์มาหานายพงษ์ศรี พยานฟังแล้วจับใจความได้ว่า ให้หาพรรคการเมืองขนาดเล็ก ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเรื่องร้อยละ ๒๐ นายพงษ์ศรีถามพยานว่า มีหรือไม่ พยานตอบว่ามีคือผู้ถูกร้องที่ ๒ เพราะพยานรู้จักนายสุขสันต์ นายพงษ์ศรีโทรศัพท์กลับไป บุคคลที่โทรศัพท์มาบอกให้นายพงษ์ศรีหาอีกสองถึงสามพรรค พยานโทรศัพท์แจ้งนายสุขสันต์ทันที และบอกว่ามีค่าใช้จ่ายให้คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตามที่ได้พูดคุยกับนายพงษ์ศรี ครู่หนึ่งนายสุขสันต์โทรศัพท์มาแจ้งว่าหาได้ ๔ พรรค คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย แต่ภายหลังประสานได้เพียง ๓ พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะที่พยานกำลังจะเดินทางโดยเครื่องบินจากอำเภอหาดใหญ่กลับกรุงเทพมหานคร นายพงษ์ศรีโทรศัพท์แจ้งพยานว่า “นาย” ต้องการพบด่วน พยานบอกว่าขณะนั้นพยานอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ นายพงษ์ศรีบอกว่า เมื่อถึงกรุงเทพมหานครให้ไปพบกันที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อพยานเดินทางถึง

กรุงเทพมหานครแล้ว พยานไปที่ที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายพงษ์ศรี นายธีรชัยหรือต้อย จุลพัฒน์ และนายทวี สุวรรณพัฒน์ รอยุ่ที่ร้านอาหาร ตามสั่งข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก่อนแล้ว นายพงษ์ศรี แนะนำนายทวีว่าเป็นคนใกล้ชิดของพลเอก ธรรมรักษ์ และกำลังรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งติดประชุมพรรค ต่อมาเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายธีรชัย นายพงษ์ศรี และนายทวี พาพยานไปรอที่ห้องประชุม ประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดกับห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์ ระหว่างนั้นพยานโทรศัพท์สอบถามรายชื่อผู้ที่จะลงสมัครเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของ ๓ พรรคการเมือง ดังกล่าวจากนายสุขสันต์ หลังจากนั้นประมาณ ๓๐ นาทีต่อมา พยานพบกับพลเอก ธรรมรักษ์ และ นายพงษ์ศักดิ์ พยานมอบรายชื่อผู้ที่จะลงสมัครเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้พลเอก ธรรมรักษ์ พลเอก ธรรมรักษ์ถามนายทวีว่า ได้หรือไม่ นายทวีตอบว่าได้ ๓ พรรค พลเอก ธรรมรักษ์ถามถึงผู้สมัคร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งของ ๓ พรรค โดยเฉพาะพื้นที่ของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จังหวัดสุพรรณบุรี และ จังหวัดสระแก้ว พยานก็รับปาก พลเอก ธรรมรักษ์บอกว่า เมื่อสมัครแบบบัญชีรายชื่อและได้หมายเลขสมัคร ของพรรคแล้ว จะส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้หรือไม่ พยานตอบว่าได้ พลเอก ธรรมรักษ์ถามว่า พวกที่ไม่ครบ ๕๐ วันจะทำอย่างไร พยานตอบว่าจะทำการติดต่อพันธมิตรโดยไปนำแผ่นดิสก์ฐานข้อมูล การเป็นสมาชิกพรรคที่ส่งไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิ่มเติมเมื่อต้นปี ๒๕๔๕ กลับมา เปลี่ยนชื่อสมาชิกพรรคบางคนออกแล้วนำชื่อของผู้ที่จะลงสมัครใส่เข้าไปแทนโดยใช้เลขประจำตัว สมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครของสมาชิกเดิม พลเอก ธรรมรักษ์ ถามนายพงษ์ศักดิ์ซึ่งนั่งอยู่ว่า เอาตามนี้ นายพงษ์ศักดิ์ตอบว่าตกลงตามนี้ แล้วนายพงษ์ศักดิ์ขอตัวกลับออกไป วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ประมาณ ๑๔ นาฬิกา นายธีรชัยแจ้งพยานว่า “นาย” ให้ไปรับเงินที่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พยาน นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยเดินทางไปที่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ระหว่างทางมีโทรศัพท์แจ้ง นายทวีว่า “นาย” ให้ไปรับเงินที่กระทรวงกลาโหม จึงพากันไปที่กระทรวงกลาโหม พยานกับพวกรออยู่ ประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ธรรมรักษ์มาถึงและเรียกนายทวีเข้าไปในห้อง สักครู่นายทวีออกมาพร้อมกับ เงินจำนวนหนึ่ง และบอกพยานว่า ให้นำไปเป็นค่าสมัครของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อก่อน พยานนับเงิน ดังกล่าวได้จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท แล้วนำไปมอบให้นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อ วันที่ ๔ ถึง ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเริ่มติดต่อหาผู้สมัครโดยใช้โรงแรมกานต์มณี ห้องพักหมายเลข ๔๐๑ เป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุปลยอดผู้สมัครได้ ๓๓ คน นายทวีนำเงินมาให้ ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๑๒ ซอง ไม่พอจ่ายแก่ผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวีไปนำเงิน

มาอีก แบ่งใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๓๘ ซอง และให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือได้แบ่งกันระหว่างผู้ร่วมงาน และเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นายทวินำเงินค่าสมัครของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท มาให้พยานที่โรงแรมกานต์มณี พยานไปโอนเงินดังกล่าวที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประดิพัทธ์ ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม วันเดียวกันเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา และมีนายสุขสันต์ให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพ ตามเอกสารหมาย ร.๑๐ แผ่นที่ ๕ ถึง ๑๓ และให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมาย ร.๓๗ กับเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า เมื่อนายชวการโทรศัพท์ไปชักชวนพยานให้ทำงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยทำหน้าที่ติดต่อประสานพรรคการเมืองพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พยานติดต่อพรรคการเมืองและเริ่มดำเนินการหาผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และดำเนินการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง คัดเลือกสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งได้จำนวน ๓๓ คน ลงสมัครที่จังหวัดสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดลำปาง จังหวัดละ ๑ คน จังหวัดแพร่ ๒ คน กรุงเทพมหานคร ๓ คน และในภาคใต้ ๒๕ คน วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการโทรศัพท์ถามพยานว่ามีผู้สมัครเหลืออีกกี่คน พยานบอกว่าเหลือจังหวัดนครพนม ๕ เขต กับจังหวัดสกลนคร ๒ เขต รวม ๗ คน นายชวการจึงโอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีเงินฝากของพยานที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม แต่เนื่องจากพยานจัดเตรียมเอกสารให้ไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัคร และโอนเงินจำนวนดังกล่าวผ่านเครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติคืนแก่นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ เห็นว่า คำให้การและคำเบิกความของนายชวการและนายสุขสันต์สอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ เรื่องที่นายชวการติดต่อนายสุขสันต์ให้หาพรรคการเมืองพรรคเล็กส่งผู้สมัคร โดยเน้นพื้นที่ในจังหวัดภาคใต้ ก็ปรากฏว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น พรรคฝ่ายค้าน ๓ พรรค คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไม่ส่งผู้สมัคร คงมีเพียงผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพรรคการเมืองเล็กลงสมัคร และเขตเลือกตั้งในพื้นที่ ๑๔ จังหวัดภาคใต้นั้น พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมนอย่างสูงมาเป็นเวลายาวนาน ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่า หากมีผู้สมัครจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงพรรคเดียวในพื้นที่ดังกล่าว โอกาสที่ผู้สมัครนั้นจะได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นคณะกรรมการ

การเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง นายสุขสันต์จึงได้จัดส่งผู้สมัครลงพื้นที่ในจังหวัดภาคใต้ถึง ๒๕ คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ๓๑ คน เจือสมกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า นายพงษ์ศรีบอกนายชวการว่า พลเอก ชรรมรัมย์เน้นให้หาผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดภาคใต้นอกจากนี้ที่นายชวการให้การว่า วันที่นายชวการไปรอพลเอก ชรรมรัมย์ที่ห้องประชุมของประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานติดกับห้องของพลเอก ชรรมรัมย์ เมื่อพลเอก ชรรมรัมย์ นายพงษ์ศักดิ์ นายทหารนอกเครื่องแบบ ๒ นาย และอดีตสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เขต ๑๕ จังหวัดนครราชสีมาเข้ามาในห้อง มีการนั่งกันตามแผนผังแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๑ ก็ได้ความว่า พลเอก ชรรมรัมย์มีตำแหน่งเป็นประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานของผู้ถูกร้องที่ ๑ และหากนายชวการไม่ได้พบพลเอก ชรรมรัมย์กับนายพงษ์ศักดิ์ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายชวการไม่น่าจะสามารถให้รายละเอียดถึงการนั่งในห้องดังกล่าว การจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเวลาต่อมาก็เป็นไปตามวิธีการที่นายชวการแจ้งให้พลเอก ชรรมรัมย์กับนายพงษ์ศักดิ์ทราบ ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย พานายชวการเข้าไปในกระทรวงกลาโหมได้โดยไม่ต้องรับบัตรผ่านเข้าออกหรือถูกตรวจสอบจากทหารรักษาการณ์ ทั้งสามารถเข้าไปรอพบ พลเอก ชรรมรัมย์ถึงหน้าห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้ง ๆ ที่เป็นบุคคลภายนอก แสดงว่านายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย เคยผ่านเข้าออกหลายครั้งจนเป็นที่คุ้นเคยของทหารรักษาการณ์ พลเอก ชรรมรัมย์เองก็ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๒๖๑ ยอมรับว่า รู้จักกับนายทวีซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวอิสระที่มาให้ข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ จึงเชื่อได้ว่าก่อนนายทวีพานายชวการไปที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ มีการนัดหมายกับพลเอก ชรรมรัมย์มาก่อนแล้ว สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่างเดินทางไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีผู้โทรศัพท์แจ้งนายทวีว่า “นาย” ให้เปลี่ยนสถานที่รับเงินเป็นที่กระทรวงกลาโหม ส่วนที่พลเอก ชรรมรัมย์อ้างว่า วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีไม่ได้เข้าไปพบพลเอก ชรรมรัมย์ในห้องทำงานเพราะพลเอก ชรรมรัมย์ไม่มีเวลาว่าง โดยอ้างบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา และคำเบิกความของนายสมาน วงศ์วรายุทธ พลตรี พุฒษ์ สุวรรณทัต พลเอก ธีรพงศ์ จิระวงศ์ และพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ นั้น ข้อเท็จจริงตามบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ และคำเบิกความของพยานดังกล่าวปรากฏว่า นายสมานไปพบพลเอก ชรรมรัมย์เพื่อพูดคุย

เรื่องที่พลเอก ธรรมรักษ์จะต้องไปเป็นประธานในพิธีเปิดงานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและงานกาชาดประจำปี ๒๕๔๕ แทนพันตำรวจโท ทักษิณ และพลเอก ยุทธศักดิ์เพียงแต่รอจะไปร่วมฟังการปราศรัยของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพลเอก ธรรมรักษ์เท่านั้น มิใช่กิจกรรมสำคัญถึงขนาดที่ไม่อาจให้นายทวิเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ได้ในระหว่างนั้น และที่นายพงษ์ศักดิ์อ้างฐานที่อยู่ว่า ในวันดังกล่าว นายพงษ์ศักดิ์ไปร่วมประชุม กรรมการบริหารพรรค ๔ ภาค แล้วออกไปรับประทานอาหารกับนายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ ที่ร้านอาหาร คริวเกษณี ระหว่างนั้นพลตำรวจตรี ประวุฒิ ถาวรศิริ ที่ปรึกษาสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งประเทศไทย มาสมทบพูดคุยเรื่องงานของสมาคมกอล์ฟ จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา ก็ได้แยกย้ายกันกลับ โดยนายสุรศักดิ์และพลตำรวจตรี ประวุฒิทำบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงเข้ามานั้น ไม่มีน้ำหนักเพียงพอหักล้าง ถ้อยคำของนายชวการตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวได้

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า พยานอื่นที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน คือนายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ให้การและเบิกความแตกต่างกับนายชวการนั้น เหตุการณ์ที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งนายชวการยืนยันว่า วันดังกล่าวนายชวการ นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย ได้ขึ้นไปพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ มีการพูดคุยกันเกี่ยวกับ รายละเอียดขั้นตอนและวิธีการแก้ไขคุณสมบัติโดยวิธีการที่เรียกว่าการตัดต่อพันธุกรรม แต่นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามบันทึกถ้อยคำเอกสาร หมายเลข ร.๒๗๒ ร.๒๗๑ และ ร.๒๗๐ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า วันดังกล่าว นายชวการ นายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัยไม่ได้ขึ้นไปอยู่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากได้รับแจ้งว่า ผู้ใหญ่ไม่วางนั้น เมื่อพิจารณาคำให้การของนายทวิ นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย โดยละเอียดแล้ว นายทวิ ให้การว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยนัดให้ไปพบที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยแจ้งว่านายชวการมีเรื่องสำคัญต้องการพบ เมื่อนายพงษ์ศรีและนายธีรชัยแนะนำนายทวิ ให้รู้จักนายชวการแล้ว นายชวการบอกนายทวิว่า อยากให้พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ นายทวิโทรศัพท์ ติดต่อพันเอก เชิดพงษ์ บุญยเกียรติ ช่างภาพประจำตัวพลเอก ธรรมรักษ์ซึ่งรู้จักกันดี พันเอก เชิดพงษ์ แจ้งว่านายติดประชุมให้ติดต่อวันหลัง หลังจากนั้นนั่งคุยกันสักพักก่อนแยกย้ายกันกลับ ส่วนนายพงษ์ศรี ให้การว่า ก่อนวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการซึ่งเคยรู้จักกันมาก่อนขอให้ติดต่อผู้ใหญ่ในพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายพงษ์ศรีสอบถามเพื่อนชื่อนายธีรชัยว่า มีใครในกลุ่มรู้จักผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายธีรชัยแจ้งว่า มีนายทวิซึ่งทำงานหนังสือพิมพ์รู้จักผู้ใหญ่ทุกพรรค ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕

นายพงษ์ศรีโทรศัพท์สอบถามนายธีรชัย นายธีรชัยแจ้งว่าติดต่อได้แล้ว และนัดพบวันเดียวกันเวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา ที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อนายพงษ์ศรีแนะนำนายชวการให้รู้จักนายทวี และนายธีรชัยแล้ว นายพงษ์ศรีบอกนายชวการว่า นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้ หลังจากนั้นมีการพูดคุยการเมืองเรื่องยุบสภา แล้วนายทวีบอกให้นายชวการรอ กำลังประสานติดต่อขอพบผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยไม่ได้บอกว่าผู้ใหญ่คือผู้ใด จนเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายทวีบอกว่า วันนี้ไม่สามารถติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ จึงแยกย้ายกันกลับ และนายธีรชัยให้การว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา นายธีรชัย นายพงษ์ศรี และนายทวี นัดรับประทานอาหารที่ร้านอาหารข้างที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หลังจากนั้นประมาณ ๑ ชั่วโมง นายชวการซึ่งไม่เคยรู้จักมาก่อน เข้ามาสมทบ เมื่อนายพงษ์ศรีแนะนำนายชวการให้รู้จักนายทวีและนายธีรชัยแล้ว มีการพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป นายชวการขอให้นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นายทวีโทรศัพท์ติดต่อแล้วแจ้งว่าไม่สามารถติดต่อได้ เนื่องจากผู้ใหญ่ไม่ว่าง จึงได้แยกย้ายกันกลับ ดังนี้ ตามคำให้การของนายทวีและนายธีรชัย แสดงว่า นายทวีไม่เคยทราบมาก่อนว่า นายชวการต้องการให้นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงทราบขณะที่นั่งรับประทานอาหารกัน แต่ตามคำให้การของนายพงษ์ศรี ทั้งนายทวีและนายธีรชัยทราบมาก่อนแล้วว่า นายชวการต้องการให้นายทวีติดต่อผู้ใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คำให้การของนายทวี นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยเกี่ยวกับเหตุการณ์ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงแตกต่างกันในสาระสำคัญ ส่วนเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งนายชวการยืนยันว่า เมื่อพลเอก ธรรมรักษ์เดินผ่านมา พลเอก ธรรมรักษ์เรียกนายทวีเข้าไปในห้องทำงาน สักครู่ นายทวีออกมาจากห้อง ถือเงินมาในมือ มอบให้นายชวการไปจัดการเรื่องการสมัครแบบบัญชีรายชื่อ และแจ้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ให้ค่าสมัครมาเพียงพรรคเดียว อีก ๒ พรรคให้ช่วยตัวเองไปก่อน แต่นายทวี นายพงษ์ศรีและนายธีรชัยต่างให้การและเบิกความว่า ในวันดังกล่าว นายทวีไม่ได้เข้าไปในห้องทำงานของพลเอก ธรรมรักษ์และไม่ได้รอพบ เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์มีแขก และนายชวการมีธุระสำคัญรอไม่ได้นั้น นายทวีให้การว่า นายทวีเดินขึ้นไปก่อนทางบันไดด้านหลัง อีกสามคนตามไปภายหลัง ไปรอที่ระเบียงชั้นสองหน้าห้องเจ้าหน้าที่ ห่างจากห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประมาณ ๕๐ เมตร นายทวีโทรศัพท์ติดต่อพันเอก เชิดพงษ์ ได้รับแจ้งว่าพลเอก ธรรมรักษ์ยังมีแขก สักครู่พันเอก เชิดพงษ์เดินออกมาบอกว่า สงสัยจะนานและเดินกลับเข้าห้องทำงาน นายชวการบอกนายพงษ์ศรีว่ารอไม่ได้มีธุระสำคัญ จึงพากันกลับ ส่วนนายพงษ์ศรีให้การว่า เมื่อเข้าไปในกระทรวงกลาโหม

นายทวีพานายพงษ์ศรีกับพวกไปที่สำนักงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ขณะนั้นยังไม่ทราบว่า นายทวีจะพาไปพบผู้ใด นายพงษ์ศรี นายธีรชัยและนายชวการไปรอกันอยู่ที่ระเบียบ นายทวีเดินเข้าไป ในสำนักงาน ต่อมาประมาณ ๒๐ ถึง ๓๐ นาที นายทวีออกมาบอกนายพงษ์ศรีกับพวกว่าไม่สามารถ ติดต่อขอเข้าพบผู้ใหญ่เพราะมีแขก จะรอหรือไม่ นายชวการบอกว่าจะนัดกับหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไว้ที่สนามกีฬา ซึ่งเป็นสถานที่สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จึงได้พากันกลับออกมา นายธีรชัยให้การว่า เมื่อลงจากรถนายทวี นายพงษ์ศรี และนายชวการเดินขึ้นบันไดไปก่อน นายธีรชัย เดินตามไปสมทบภายหลัง ขณะนั้นทราบแล้วว่า นายทวีจะพาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ นายทวี นายพงษ์ศรี นายชวการ และนายธีรชัยไปรออยู่บริเวณทางเดิน หลังจากนั้นประมาณ ๑๐ นาที นายธีรชัยขอตัวไปรอ อยู่ที่รถยนต์ หลังจากนั้นประมาณ ๓๐ นาที ทั้งสามคนกลับมาที่รถ นายทวีบอกว่า พลเอก ธรรมรักษ์ ไม่ว่าง ดังนี้ ตามคำเบิกความของนายทวีและนายธีรชัยแสดงว่า ก่อนไปกระทรวงกลาโหม นายทวี นายธีรชัย และนายพงษ์ศรีทราบแล้วว่า ผู้ที่จะไปพบที่กระทรวงกลาโหม คือพลเอก ธรรมรักษ์ แต่ นายพงษ์ศรีกลับให้การว่า แม้ขึ้นไปบนกระทรวงกลาโหมกันแล้ว ก็ยังไม่ทราบว่า ผู้จะไปพบเป็นใคร นอกจากนี้ตามคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรีไม่ปรากฏว่า ขณะที่รอพลเอก ธรรมรักษ์อยู่นั้น นายธีรชัยแยกกลับรอที่รถยนต์ก่อน แต่นายธีรชัยกลับให้การยืนยันว่า หลังจากรอพลเอก ธรรมรักษ์ ได้ประมาณ ๑๐ นาที นายธีรชัยแยกกลับไปรอที่รถยนต์ คำให้การของนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหมจึงมีข้อแตกต่างในสาระสำคัญหลายประการ ส่วนเหตุการณ์ที่โรงแรม กานต์มณีเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การและเบิกความว่า นายทวีนำเงินไปให้นายชวการ ที่โรงแรมกานต์มณี ช่วยกันนับใส่ซอง ซองละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ ๑๒ ซอง ไม่พอจำนวนผู้สมัคร ๓๓ คน นายทวีกลับออกไปรับเงินมาอีกครั้ง ใส่ซองได้ ๓๘ ซอง ซึ่งรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๖๐,๐๐๐ บาท มอบให้ผู้สมัครไป ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างเพื่อนร่วมงานนั้น เรื่องนี้ นายธีรชัยให้การและ เบิกความรับว่า นายธีรชัยเป็นคนไปซื้อซองที่ร้านสะดวกซื้อตรงข้ามโรงแรมกานต์มณี แล้วช่วยนับเงิน แบ่งใส่ซอง นายชวการเป็นคนนำไปมอบให้ผู้สมัคร แม้นายธีรชัยเบิกความว่า ไม่ทราบว่าเงินจำนวน ดังกล่าวนายชวการได้มาจากใคร แต่เงินจำนวน ๙๖๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินจำนวนมาก นายบุญทวีศักดิ์ ยืนยันตลอดมาว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงินที่จะนำไปสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง แสดงว่าเงิน จำนวนดังกล่าวไม่ใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่า นายธีรชัยไม่เคยรู้จัก นายชวการมาก่อน และนายธีรชัยมีความใกล้ชิดกับนายทวี ถึงขนาดที่นายทวีจัดหาบัตรอนุญาตผ่านเข้าออก

กระทรวงกลาโหมให้นำไปติดกระดาษรอง การที่นายธีรชัยไปช่วยซื้อของใส่เงินและช่วยนับเงินใส่ของที่โรงแรมกานต์มณีเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ จึงเชื่อได้ว่า เป็นการไปช่วยงานของนายทวีที่ได้รับมอบหมายจากพลเอก ชรรมรัมย์ และเชื่อได้ว่าเงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่นายทวีนำไปมอบให้นายชวการเพื่อนำไปแจกจ่ายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ดำเนินการจัดหาผู้สมัคร และสำหรับเหตุการณ์ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ ที่นายชวการให้การและเบิกความว่า นายทวีมอบเงินให้นายชวการอีก ๑๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ นายชวการโอนไปเข้าบัญชีนายสุขสันต์ และให้นายสุขสันต์มอบให้ผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ยังไม่ได้สมัครอีก ๑ คนนั้น นอกจากนายสุขสันต์จะได้ให้การและเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักฐานคือใบคำขอโอนเงินของธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนประดิพัทธ์ เอกสารหมายเลข ร. ๒๒๑ มีข้อความระบุว่า นายชวการขอโอนเงินจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนนครพนม เป็นพยานเอกสารสนับสนุนคำของนายชวการและนายสุขสันต์อีกด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า นายสุขสันต์ให้การว่า วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ นายสุขสันต์อยู่ที่โรงแรมมายเฮาส์ กรุงเทพมหานคร ไม่มีทางที่นายสุขสันต์จะถอนเงินและส่งเงินให้แก่ผู้สมัครได้ทำการโอนเงินดังกล่าวจึงเป็นการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ในเรื่องนี้ นายสุขสันต์เบิกความว่า แม้เป็นบัญชีของธนาคารซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดนครพนม แต่นายสุขสันต์ก็สามารถเบิกถอนเงินจำนวนดังกล่าวได้ด้วยบัตรถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งเป็นเหตุผลที่รับฟังได้ และวันที่มีการโอนเงินคือวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ นั้น เป็นช่วงเวลาหลังจากนายชวการได้รับเงินจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ บาท จากนายทวีเพียง ๒ วัน ยังไม่มีเหตุที่ทำให้ นายชวการและนายสุขสันต์ เกิดความรู้สึกว่า จะไม่ได้รับเงินเพิ่มอีก จึงเชื่อได้ว่าการโอนเงินดังกล่าวมิได้เป็นการโอนเงินเพื่อสร้างหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายทวีมอบเงินจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท แก่นายชวการด้วย และที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า นายชวการเป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกับนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนนายสุขสันต์เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ร่วมกันวางแผนใส่ร้ายพลเอกชรรมรัมย์กับนายพงษ์ศักดิ์นั้น แม้นายชวการเป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกับนายสุเทพ แต่การกระทำของนายชวการเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญา และไม่มีเหตุผลประการใดที่นายชวการจะยอมเอาตัวเข้าเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ เพียงเพราะเป็นคนจังหวัดเดียวกับนายสุเทพ การที่นายชวการตกลงดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกร้องที่ ๑ เชื่อว่าเป็นเพราะผลประโยชน์ที่จะได้รับจาก

ผู้ถูกร้องที่ ๑ มากกว่า ส่วนนายสุขสันต์เคยเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ แล้วลาออกไปร่วมจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อมาลาออกจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม เมื่อไม่ได้รับเลือกตั้งก็ลาออกจากสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมานายสุขสันต์ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๕ และผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ได้มีหนังสืออนุญาตให้ลาออกจากการเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แล้วไปรับตำแหน่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพฤติการณ์ของนายสุขสันต์ดังกล่าวแสดงว่า มิได้มีความผูกพันอยู่กับพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นบันทึกถ้อยคำของนายสุขสันต์ที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๓๗ ก็มีได้พาดพิงถึงพลเอก ชรรมรัมย์และนายพงษ์ศักดิ์หรือผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ประการใด จึงไม่อาจฟังว่า นายสุขสันต์สมคบกับนายชวการสร้างเรื่องใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑

ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ว่าจะเป็นนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบูรณ์ ตั้งจิตสมบูรณ์ และพันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายธีรชัยที่โรงแรมกานต์มณีตามที่นายชวการให้การนั้น ข้อนี้แม้พยานผู้ร้องดังกล่าวจะไม่มีผู้ใดให้ถ้อยคำว่าได้รับเงินจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท จากนายธีรชัยหรือต่อ แต่นายปฏิพัฒน์ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๕๐ ว่า หลังจากพยานไปสมัครแล้วประมาณ ๑ สัปดาห์ ผู้ถูกร้องที่ ๒ โอนเงินให้นายชารัตน์ ๓๐,๐๐๐ บาท แล้วนายชารัตน์นำมาให้พยาน ๑๕,๐๐๐ บาท นายชารัตน์ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๘ ว่า หลังจากพยานไปสมัครแล้ว พันตำรวจตรี เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ผู้ประสานงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โอนเงินมาเข้าบัญชีของพยานที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขากันตัง จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท โดยบอกว่าเป็นค่าจัดทำเอกสารหาเสียงในการสมัครรับเลือกตั้ง และให้พยานแบ่งให้นายปฏิพัฒน์ ๑๕,๐๐๐ บาท นายสมบูรณ์ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๗ ว่า พยานออกค่าสมัครและค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง แต่ก็ทราบจากผู้ที่มาสมัครเป็นสมาชิกพรรคด้วยกันพูดคุยกันว่ามิพรรคใหญ่ไม่ทราบพรรคใดให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสมัครโดยเฉพาะในภาคใต้ แม้พันตำรวจตรี เสงี่ยมให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๖ ว่า พยานออกค่าใช้จ่ายสมัครรับเลือกตั้งเองและยังได้ออกค่าใช้จ่ายจัดทำเอกสารให้นายชารัตน์ และนายปฏิพัฒน์ อีกคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ไม่มีเงินแม้แต่ค่าสมัคร ผู้สมัครยังต้องออกเงินกันเองหรือเรียกรไกัน นายประยูร พูลจันทร์ ให้การตามเอกสารหมายเลข ร.๔๔ ว่า

นายบุญทวีศักดิ์ มอบเงินค่าสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งของจังหวัดนครศรีธรรมราชพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้พยาน จำนวน ๓๒,๐๐๐ บาท พยานจ่ายเป็นค่าสมัครให้ผู้สมัครคนละ ๑๒,๐๐๐ บาท แม้คำให้การของพยานบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน แต่ก็ได้รับความตรงกันว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ไม่มีเงินสนับสนุนสมาชิกพรรคที่ลงสมัคร ทั้งเงินที่ผู้สมัครแต่ละคนยังจะต้องหักเป็นค่านายหน้าให้แก่ผู้ประสานงานหาผู้สมัครอีกด้วย จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการและนายสุขสันต์ดังกล่าว

เงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๖๐,๐๐๐ บาท และจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ที่นายทวีมอบให้นายชวการเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังกล่าวข้างต้นนั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่รับฟังได้แล้วว่า การมอบเงินทั้งสามครั้งเกิดขึ้นภายหลังจากนายทวีพานายชวการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ที่ทำการพรรคไทยรักไทย และการพบกันในวันนั้นมีการพูดคุยกันเรื่องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เรียกว่าตัดต่อพันธุกรรม และการจัดหาพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครรับเลือกตั้ง การมอบเงินทั้งสามครั้งน่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่พูดคุยกันในวันดังกล่าว อีกทั้งนายทวีไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการมอบเงินให้แก่ นายชวการ จึงเชื่อได้ว่า เงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่นายทวีรับจากพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ แล้วนำไปมอบให้นายชวการ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพลเอก ธรรมรักษ์กับนายพงษ์ศักดิ์ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๒ มีว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ ให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่นั้น

ปัญหานี้ข้อเท็จจริงฟังได้ในเบื้องต้นว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๑ คน ปรากฏว่า ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับการประกาศให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งทุกคน ส่วนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในชั้นแรกได้รับการประกาศรายชื่อเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๒๑ คน ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อ ๑๐ คน แต่ต่อมาผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

ยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการรับสมัครจำนวน ๑๘ คน และผู้ที่ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับสมัครจำนวน ๕ คน ศาลฎีกาก็มีคำสั่งให้ยกคำร้องเพราะเหตุเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันน้อยกว่า ๕๐ วัน จำนวน ๑๗ คน และมีคำสั่งให้รับสมัครเพิ่ม ๑ คน จึงยังคงมีผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ตามเอกสารสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หมายเลข ๕๘ แผ่นที่ ๑๕ ถึง ๒๐

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก่อนและหลังการแก้ไข เปรียบเทียบเฉพาะหมายเลขสมาชิกเหมือนกันแต่ชื่อสมาชิกต่างกันตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗ ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ คนโดยใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของสมาชิกเดิม และมีรายชื่อของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เช่น นายชวการ โตสวัสดิ์ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า ไสว จินดาวงษ์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ นายชารัตน์ มณีศรี ใช้เลขประจำตัวสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า สำราญ ฤทธิรัช นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า กุสุมา อุทธานี ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๘ นายดิเรก หนูสาย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า สมพร ชงทอง ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ นายอำนาจ รอดช่วย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า วงวาส กะตารัตน์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ นายวิรัตน์ ตรีโชติ ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า จันทา คชมิตร ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย ใช้เลขประจำตัวสมาชิกและวันเดือนปีที่สมัครสมาชิกของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า ณัฐภูมิ ทิพวัลย์ ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ เป็นต้น โดยปรากฏตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เอกสารหมายเลข ร.๑๒๑ แผ่นที่ ๗๘ และ ๗๙ ว่านายชวการ เป็นผู้สมัครเขต ๒๕ กรุงเทพมหานคร นายชารัตน์ มณีศรี เป็นผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ เป็นผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร นายดิเรก หนูสาย เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายอำนาจ รอดช่วย เป็นผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายวิรัตน์ ตรีโชติ เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช

และนายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย เป็นผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดตรัง โดยนายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ ผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเอกสารหมายเลข ร.๔๗ ขอมรับว่า พยานเพ็งสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่นายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้พยานโดยระบุว่าพยานเป็นสมาชิกพรรคเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ (น่าจะเป็นวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗) หมายเลขสมาชิกพรรค ๗๕๕๕/๒๕๔๘ ซึ่งเป็นหมายเลขสมาชิกเดิมของผู้มีชื่อและชื่อสกุลว่า กุสุมา อุทานิช ตามเอกสารหมายเลข ร.๔๗ แผ่นที่ ๑๓ โดยนายบุญทวีศักดิ์บอกว่า หนังสือรับรองดังกล่าวนำไปสมัครรับเลือกตั้งได้ แม้นายชารัตน์ มณีศรี ผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๔๘ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ หมายเลขสมาชิก ๐๗๔๓๔/๒๕๔๘ ก็ดี นายวิรัตน์ ตรีโชติ ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๑๐๕ ว่า พยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๕ แผ่นที่ ๔ ก็ดี นายดิเรก หนูสาย ผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความยืนยันบันทึกถ้อยคำที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๖ และ ร.๑๐๖ ว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณวันที่ ๒๐ หรือวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และได้รับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคที่นายบุญทวีศักดิ์ รับรองว่าพยานเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๐๖ แผ่นที่ ๔ ก็ดี หรือนายอำนาจ รอดช่วย ผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๑๐๗ และ ร.๑๐๔ ว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ พรรคมิมติรับเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ ตามใบสมัครและหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์เอกสารหมายเลข ร.๑๐๔ แผ่นที่ ๔ ถึง ๕ ก็ดี พยานเหล่านี้ต่างยอมรับว่าได้ถูกศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้ง เพราะเหตุไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเดิวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕๐ วันทั้งสิ้น สอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นดิสก์ทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร. ๑๕๗ ถ้อยคำของนายชารัตน์ มณีศรี

นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายดิเรก หนูสาย และนายอำนาจ รอดช่วย จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ นำนายบุญทวีศักดิ์มาเบิกความอ้างว่า มอบหมายให้นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รับผิดชอบหาผู้สมัครและพยานลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (แบบ ส.ส. ๑๘/ข ๒) ที่มีได้กรอกข้อความ แล้วให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเอง โดยพยานมิได้รู้เห็นกับการกระทำของนายสุขสันต์ดังกล่าวนั้น เมื่อปรากฏว่า นายบุญทวีศักดิ์เป็นคนนำแผ่นดิสก์ฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่แก้ไขแล้ว และแบบแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (แบบ ท.พ.๖) กับเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้นายอมรวิทย์ด้วยตนเองดังได้วินิจฉัยมาแล้ว ย่อมแสดงว่า นายบุญทวีศักดิ์รู้เห็นการดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่เป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมาโดยตลอด ทั้งนายปฏิพัฒน์ ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๕๐ ด้วยว่า นายบุญทวีศักดิ์นำหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคไปให้นายปฏิพัฒน์ด้วยตนเอง เมื่อช่วงบ่ายของวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ยิ่งแสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ต้องทราบดีว่ามีการออกหนังสือรับรองของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัคร ข้ออ้างของนายบุญทวีศักดิ์จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานและพฤติการณ์แห่งคดีได้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของจังหวัดต่าง ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครดังกล่าวมิได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔)

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๓ มีว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นแสนะ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญบาบารมีภณหรือบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ หรือไม่ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ กระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือไม่

พยานสำคัญที่ให้ถ้อยคำในประเด็นนี้คือนางฐิติมา ภวะเถี ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ และมีหน้าที่ดูแลค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร นางฐิติมาไปให้ถ้อยคำที่พรรคประชาธิปไตยว่า นางฐิติมาได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ ตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง ครั้งแรกวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๒ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และครั้งที่ ๓ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท ที่สถานีบริการน้ำมันบางจาก ถนนพระรามหก และนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามบันทึกคำให้การแนบท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๐ สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔/๑ และ ๔/๒ ต่อมาวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาเดินทางไปพักอาศัยที่บ้านของนายสุเทพ เพื่ออุทิศบุญที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพันตำรวจโท สุวิชาจินดา คำ เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาลมักกะสัน พาไปส่งที่สนามบิน วันรุ่งขึ้นคือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปแจ้งความเป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินว่า ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ ตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมายเลข ร.๖๗ และเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ห้องประชุมตำรวจภูธรภาค ๘ ยืนยันข้อเท็จจริงที่เคยให้ไว้แก่นายสุวิโรชและนายสุเทพ โดยมีรายละเอียดเหตุการณ์บางตอนเพิ่มเติมว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช ผู้สมัครในเขตภาคใต้ ได้โทรศัพท์ติดต่อพลเอก ธรรมรักษ์ และพลเอก ไตรรงค์ หลังจากนั้นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อดูแลความเรียบร้อยในการวางตัวผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์กลับไปเมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๓๐ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์กลับมาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อีกครั้ง และนำเงินจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ไปมอบให้นางฐิติมาตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๖๗ แต่ภายหลังจากนางฐิติมาเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร และไปร้องทุกข์ที่กองบังคับการกองปราบปรามให้ดำเนินคดีแก่นายสุเทพฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังและทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ ตามรายงานประจำวันและบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข ร.๖๘ และ ร.๗๐ แล้ว วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมาไปให้การเพิ่มเติมต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔

และ ร.๗๕ กลับทำให้การเดิมเป็นว่า นางฐิติมาไม่เคยได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ เหตุที่ทำให้การปรับปรำพรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพราะนายสุเทพข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสารเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และจะให้นางฐิติมาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งนายสุเทพ ยังเสนอให้เงินจำนวนหนึ่งด้วย นายสุเทพให้พยานอ่านข้อความที่เตรียมไว้ ซึ่งมีข้อความพาดพิงถึงผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลายคน การให้ข้อเท็จจริงของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์มีการบันทึกภาพและเสียงไว้ด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่า นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมาย ร.๖๑ ด้วยว่า วันที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และพลโท ผดุงศักดิ์มอบเงินให้นางฐิติมาครั้งแรก จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท นั้น มีแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อยู่ด้วยและรู้เห็นกว่า ๑๐ คน รวมทั้งนายบุญชู ชื่นสุวรรณ และนายเฟนดี ปะตู นางฐิติมานำเงินที่รับมาจากพลโท ผดุงศักดิ์ไปจ่ายแก่แกนนำเป็นค่าสรรหาผู้สมัคร และแก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยมีใบรับเงินที่มีลายมือชื่อผู้รับเงินลงไว้รวม ๑๓ แผ่น ใบเสร็จรับเงินของผู้สมัครสายกรุงเทพมหานครรวม ๘ แผ่น และรายการค่าใช้จ่ายของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวม ๑๔ แผ่น ตามเอกสารหมาย ร.๖๒ เป็นหลักฐาน เมื่อนายบุญชูและนายเฟนดีไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง นายบุญชูและนายเฟนดีก็ให้การทำนองเดียวกันว่า นายบุญชูและนายเฟนดีได้รับเงินจากนางฐิติมาจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท และ ๗๐,๐๐๐ บาท ตามลำดับ โดยนายบุญชูและนายเฟนดีลงลายมือชื่อในใบรับเงินเอกสารหมาย ร.๖๒ ให้ไว้เป็นหลักฐานจริง และในวันที่นายเฟนดีและนายบุญชูรับเงินจากนางฐิติมานั้น นายเฟนดีและนายบุญชูเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อเวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา สอบถามนางฐิติมาและแกนนำพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เกี่ยวกับการวางตัวผู้สมัคร ตามบันทึกถ้อยคำของนายบุญชูและนายเฟนดี เอกสารหมาย ร.๘๑ และ ร.๘๘ ตามลำดับ คำให้การครั้งแรกของนางฐิติมาจึงแจ่มชัดกับคำให้การของนายบุญชูและนายเฟนดี แม้นายบุญชูและนายเฟนดีมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า ไม่เคยเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่างจากที่เคยให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง แต่นายบุญชูไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายเฟนดีไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ อันเป็นเวลาภายหลังนางฐิติมากลับคำให้การแล้ว แต่นายบุญชูและ

นายแฟนดีก็ยังคงให้การเช่นนั้น โดยเฉพาะนายบุญชูให้การด้วยว่า รู้จักพลเอก ไตรรงค์มาก่อนในขณะที่เรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทำให้การของนายบุญชูและนายแฟนดีต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๘๗ และ ร.๘๘ จึงน่าจะเชื่อว่าคำเบิกความของบุคคลทั้งสองต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ส่วนที่นายบุญชูและนายแฟนดีอ้างว่า ทำให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนไม่ถูกต้อง แต่จำเป็นต้องให้การเช่นนั้น โดยนายบุญชูอ้างว่า มีอนุกรรมการ ๒ คน สัมภาษณ์นายบุญชูว่าจะไปเป็นพยานในชั้นศาลให้นายบุญชู หากมีปัญหาเรื่องเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวัน ส่วนนายแฟนดีอ้างว่า ถูกสอบปากคำร่วม ๒ ชั่วโมงและผู้สอบปากคำหลอกว่าคนอื่นยอมรับหมดแล้วนั้น เป็นข้ออ้างที่ขัดต่อเหตุผลเพราะนายบุญชูจบการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต ย่อมต้องทราบดีว่าเป็นไปไม่ได้ที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจะไปเป็นพยานให้นายบุญชูต่อผู้คดีกับผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งซึ่งอยู่ในสังกัดเดียวกันกับคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ส่วนนายแฟนดีที่อ้างว่าถูกหลอกว่า คนอื่นยอมรับหมดแล้วนั้น หากไม่เป็นความจริง ย่อมไม่มีเหตุผลประการใดที่นายแฟนดีจะต้องยอมให้การเช่นนั้น และแม้นายแฟนดีและนายบุญชูให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า วันที่บุคคลทั้งสองรับเงินจากนางฐิติมาและเห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ คือวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ มิใช่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ดังคำให้การของนางฐิติมา แต่นายแฟนดีให้การด้วยว่า วันที่รับเงินจากนางฐิติมา เป็นวันที่นางฐิติมา รับเงินมาจากบุคคลที่ไม่ทราบว่าเป็นใครจำนวน ๑,๔๐๐,๐๐๐ บาทเศษ และนายบุญชูให้การว่า นายบุญชูรับเงินจากนางฐิติมาตามใบรับเงินเอกสารหมายเลข ร.๖๒ แผ่น ๖ ซึ่งเป็นวันเดียวกับนายแฟนดี จึงเชื่อได้ว่า นายแฟนดีและนายบุญชูจดจำวันที่รับเงินจากนางฐิติมาและวันที่เห็นพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ คลาดเคลื่อนไป

ส่วนที่ต่อมานางฐิติมากลับคำให้การเดิมเป็นว่า พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไม่เคยไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมาไม่เคยรับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ นางฐิติมาให้ข้อเท็จจริงที่พรรคประชาธิปัตย์และให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนครั้งแรกเช่นนั้น เพราะถูกนายสุเทพขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสาร และนายสุเทพเสนอว่าจะให้นางฐิติมา มาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ กับเสนอให้เงินจำนวนหนึ่ง อีกด้วย ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ทั้งเมื่อมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นางฐิติมาก็ได้ยืนยันข้อเท็จจริงที่ปรากฏในบันทึกคำให้การเพิ่มเติมนั้น เมื่อพิจารณาข้ออ้าง

ของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุผลที่ยอมให้การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว เรื่องที่อ้างว่า ถูกลูกนายสุเทพข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีข้อหาปลอมแปลงเอกสารนั้น นางฐิติมายืนยันตลอดมาว่าไม่ได้ปลอมแปลงเอกสารของผู้สมัครคนใดเพราะผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน ย่อมไม่มีเหตุผลที่นางฐิติมาจะต้องเกรงกลัวการถูกดำเนินคดีตามคำขู่ของนายสุเทพ เรื่องที่อ้างว่านายสุเทพเสนอให้นางฐิติมาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ก็เป็นเรื่องอีกยาวนานและไม่มีความแน่นอน เพราะต้องรอจนถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งไม่ทราบว่าเกิดขึ้นเมื่อใด ส่วนเรื่องที่อ้างว่านายสุเทพเสนอให้เงิน ซึ่งนางฐิติมาเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า นายสุเทพเสนอให้เงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจ่ายแล้วจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ หากเป็นเช่นนั้นจริง ไม่น่าเชื่อว่านางฐิติมาจะกล้าเปลี่ยนใจภายหลังรับเงินจำนวนมากจากนายสุเทพได้เพียง ๑ หรือ ๒ วัน เท่านั้น ข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุที่ยอมให้การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีน้ำหนักน้อย และที่นางฐิติมาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๑ ว่านางฐิติมาไปที่พรรคประชาธิปัตย์และให้การตามที่ปรากฏในบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข ร.๑๐ สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔/๑ และ ๔/๒ เนื่องจากพันตำรวจโท สุวิชา จินดาคำ ไปแจ้งว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ เชิญไปพบ นายบุญอารมิกภที่พรรคประชาธิปัตย์นั้น พันตำรวจโท สุวิชาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๕๕ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า พันตำรวจโท สุวิชาเคยเป็นนายตำรวจติดตามนายสุเทพขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๕ นาฬิกา นายสุเทพแจ้งทางโทรศัพท์ให้ พันตำรวจโท สุวิชาไปพบที่โรงแรมฮิลตัน ปาร์ค นายเลิศ นายสุเทพแนะนำให้รู้จักนางฐิติมาและขอให้ช่วยดูแลความปลอดภัยให้นางฐิติมา พันตำรวจโท สุวิชาขับรถยนต์ส่วนตัวพานางฐิติมาไปส่งที่ศูนย์อำนวยความสะดวกเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และวันรุ่งขึ้นพันตำรวจโท สุวิชาไปรับนางฐิติมาที่ศูนย์อำนวยความสะดวกเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พาไปส่งที่สนามบินดอนเมืองเพื่อเดินทางไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี เห็นว่า ขณะที่พันตำรวจโท สุวิชาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๕๕ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น พันตำรวจโท สุวิชารับราชการตำแหน่งสารวัตรสืบสวนสถานีตำรวจนครบาลมักกะสัน และไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการยืนยันดังกล่าว ไม่น่าเชื่อว่าจะนำความเท็จมากล่าวคำให้การของนางฐิติมาตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๓๑ ที่อ้างเป็นทำนองว่า ถูกพันตำรวจโท สุวิชาลอบไปที่พรรคประชาธิปัตย์จึงรับฟังไม่ได้

ส่วนที่นางฐิติมาให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ว่า การบันทึกภาพและเสียงคำให้การของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์ นางฐิติมาอ่านตามคำบอกของนายสุเทพนั้น เรื่องนี้นางสาวมณิรัตน์ บุญสิน และนายชญาณ์ทัต เทียนทอง ผู้ดำเนินการบันทึกภาพและเสียงขณะที่นางฐิติมาให้ข้อเท็จจริงที่พรรคประชาธิปัตย์ ต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๕๓ และ ร.๕๔ และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันว่า ขณะบันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมานั้น ไม่มีใครบังคับขู่เข็ญนางฐิติมา และนางฐิติมาไม่ได้อ่านเอกสารใด ๆ แม้นางสาวมณิรัตน์และนายชญาณ์ทัตเป็นเจ้าหน้าที่พรรคประชาธิปัตย์ แต่เป็นเพียงเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ และไม่ได้ประโยชน์ประการใดจากการนำความเท็จมากล่าวเชื่อว่านางสาวมณิรัตน์และนายชญาณ์ทัตให้การและเบิกความตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุผลที่ทำให้นางฐิติมาเปลี่ยนใจ ไม่ปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อไป ซึ่งนางฐิติมาอ้างว่า ขณะอยู่ที่บ้านพักของนายสุเทพนั้น นางฐิติมา รู้สึกว่าการปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องอยากกลับบ้านเพื่อพุดความจริง จึงพยายามติดต่อน้องสาวให้ไปแจ้งความที่กองบังคับการกองปราบปรามเพื่อให้ส่งเจ้าพนักงานตำรวจไปรับ เมื่อน้องสาวไปแจ้งความแล้ว นายสุเทพโทรศัพท์ไปบอกว่า มีข่าวออกมาว่านางฐิติมาไปแจ้งความ และถามว่าไปแจ้งความทำไม นางฐิติมาตอบว่า อยากกลับบ้าน นายสุเทพบอกว่ายังกลับไม่ได้ จะเอาคณะกรรมการการเลือกตั้งไปสอบก่อน วันรุ่งขึ้นก็มีคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไปสอบปากคำนางฐิติมาที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ดังนี้ เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงไปสอบปากคำนางฐิติมาที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แสดงว่าวันที่นางฐิติมาเริ่มรู้สึกว่าการปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง อยากกลับบ้านเพื่อพุดความจริง คือวันที่ ๒๑ หรือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๖.๑๐ นาฬิกา นางฐิติมาไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีว่าไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจมิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ โดยมีรายละเอียดด้วยว่า นางฐิติมาเกรงความไม่ปลอดภัยในชีวิต สืบเนื่องจากการไปเป็นพยานในการทุจริตการสมัครรับเลือกตั้ง ต้องการให้นายสุเทพคุ้มครองจนกว่าจะมั่นใจในความปลอดภัยตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมายเลข ร.๖๗ ทั้งตามบันทึกของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเอกสารหมายเลข ร.๑๖๓ และ ร.๑๖๕ ปรากฏว่า คำให้การของนางฐิติมาต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นการให้ถ้อยคำที่ห้องประชุม

กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ต่อหน้าสื่อมวลชนและประชาชนจำนวนประมาณ ๑๐๐ คน หากนางฐิติมา เห็นว่า การปรักปรำผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและต้องการพุดความจริง โดยเริ่มรู้สึกเช่นนั้น มาตั้งแต่เมื่อวันที่ ๒๑ หรือ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาไม่น่าจะไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพิน มีข้อความตามที่ปรากฏในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเอกสารหมาย ร.๖๓ และไม่น่าจะไปให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมาย ร.๖๓ เพราะขณะนั้นนางฐิติมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ และต่อหน้าสื่อมวลชนกับ ประชาชนนับร้อยคน ไม่มีเหตุที่นางฐิติมาจะต้องเกรงกลัวใคร ไม่มีความจำเป็นประการใดที่นางฐิติมา จะต้องกลับมารุงเทพมหานครและไปแจ้งความที่กองบังคับการกองปราบปรามว่านายสุเทพหวังเหนียว กักขังก่อน แล้วจึงไปขอกลับคำให้การที่เคยให้ไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ข้ออ้างของนางฐิติมาเกี่ยวกับเหตุที่กลับคำให้การจึงไม่มีน้ำหนัก

ส่วนถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมาย ร.๗๑ และ ร.๗๕ เกี่ยวกับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ที่อ้างว่าได้รับจากนายสุเทพว่า โอนไปเข้าบัญชีของนางเพชรี ภาวะดี จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ได้นำไปใช้จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย มาสเตอร์การ์ด จำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท และเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซื้อโทรศัพท์ เคลื่อนที่ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ห้างสรรพสินค้าบีคี่ซี จำนวน ๒ เครื่อง เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท นอกนั้นใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ช่วยค่าน้ำมันผู้สมัคร ชัดแย้งกับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตาม เอกสารหมาย ร.๗๑ ว่า นางฐิติมาได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และตามเอกสารหมาย ร.๘๑ แผ่นที่ ๕ ซึ่งเป็นบัญชีของนางเพชรี ที่นางฐิติมาได้โอนเงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ไปเข้าบัญชีดังกล่าว ปรากฏว่ามีรายการโอนเงินมาเข้าบัญชีจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ตรงกับถ้อยคำของนางเพชรีที่ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร.๘๑ ว่า ก่อนโอนเงินมาเข้าบัญชีของพยาน ระหว่างพยานพูดคุย อยู่กับนายศักรินทร์ ภาวะดี นางฐิติมาได้ติดต่อผ่านนายศักรินทร์ในวันเดียวกันนั้น ส่วนค่าใช้จ่ายที่นางฐิติมา อ้างว่าได้นำเงินที่ได้รับจากนายสุเทพไปชำระ ปรากฏว่าบางรายการได้มีการชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าว ไปก่อนวันที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจากนายสุเทพ ถ้อยคำของนางฐิติมาตามเอกสารหมาย ร.๗๑ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมายเลข ร.๑๕ ว่า มีการจ่ายเงินให้ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตกรุงเทพมหานครคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ในเขตภาคใต้คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท และเบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ว่าเงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินของตนเองประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท นอกนั้นเป็นเงินของนายพันธมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อหมายเลข ๑ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายพันธมิตรได้มาเบิกความ ต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยืนยันว่า ให้เงินสนับสนุนผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเงินจำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท แต่นายพันธมิตรเคยให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายได้ของตนตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๘๓ ว่า ประกอบ อาชีพรับบริหารอาคารชุดและเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทรักษาความปลอดภัย ซีเคียวแสดนดาร์ท จำกัด มีพนักงานรักษาความปลอดภัยจำนวน ๔๐ คน มีรายได้เดือนละประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งรายได้ ต่อเดือนเพียงเท่านั้น ไม่น่าจะทำให้นายพันธมิตรสามารถให้เงินสนับสนุนแก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ เป็นเงินนับล้านบาทได้ เชื่อว่า เงินที่นางฐิติมาจ่ายแก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ใช่เงินของ นายพันธมิตร ทั้งไม่ใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะนายบุญบารมีภณให้การตามบันทึกถ้อยคำเอกสาร หมายเลข ร.๑๓ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินในบัญชี ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นเพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียง ๕ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๑ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียง ๔ คน ตามที่ปรากฏ ในข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ เอกสารหมายเลข ถ.๑๑ แสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีฐานะทางการเงินไม่ดีนัก จึงส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งครั้งก่อนเพียงไม่กี่คน และแม้ผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า เงินที่ใช้ใน การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเงินที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมืองในปีงบประมาณ ๒๕๔๕ เป็นเงิน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท แต่นายบุญบารมีภณ ก็ยอมรับเองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ภายหลังจากวันเลือกตั้ง ๒ วัน เงินที่มอบให้แก่นำและสมาชิกที่สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ก่อนวันเลือกตั้งจึงมิใช่เงินของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ได้มาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง อีกด้วย ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้นผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัคร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๖ คน และเขตอื่นจำนวน ๘๕ คน คิดเฉพาะเงิน

ที่จ่ายให้ผู้สมัครในเขตกรุงเทพมหานครคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และในเขตอื่นอย่างน้อยคนละ ๓๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่ก่อนไปยื่นใบสมัคร ตามคำเบิกความของนางฐิติมาและนายบุญญาบารมีภณ ก็เป็นเงินจำนวนมาก ถึงสามล้านบาทเศษ แล้ว แสดงว่า ต้องมีผู้ให้การสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และเชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังคำให้การของนางฐิติมา ที่พรรคประชาธิปัตย์และต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ครั้งแรกที่ว่า นางฐิติมาได้รับเงิน จากพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อไปใช้จ่ายในการส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์นำเงินไปมอบให้นางฐิติมาครั้งแรก ภายหลัง พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เดินทางไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ด้วยกันเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อสอบถามเรื่องการวางตัวผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงเชื่อได้ว่าพลโท ผดุงศักดิ์นำเงินไปมอบให้นางฐิติมา โดยที่พลเอก ไตรรงค์มีส่วนร่วมรู้เห็นด้วย พยานฐานที่อยู่ของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ไม่มีน้ำหนัก เพียงพอที่จะหักล้างคำให้การของนางฐิติมาที่พรรคประชาธิปัตย์และต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงครั้งแรกดังกล่าว นายบุญญาบารมีภณให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๗๗ ยอมรับว่า ทราบเรื่องที่นางฐิติมาและนายพันฉัตรจ่ายเงินแก่ ผู้สมัครในเขตกรุงเทพมหานครคนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และจ่ายเงินแก่ผู้สมัครในภาคใต้คนละ ๓๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ บาทด้วย แม้นายบุญญาบารมีภณอ้างว่าไม่ทราบว่าเงินดังกล่าวเป็นของใคร แต่นายบุญญาบารมีภณ เป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นไปไม่ได้ที่เห็นมีคนจ่ายเงินแก่ผู้สมัครในนามพรรคแล้วจะไม่สอบถาม ผู้จ่ายว่าเป็นเงินของใคร เชื่อว่า นายบุญญาบารมีภณทราบว่า เงินดังกล่าวเป็นเงินที่นางฐิติมารับมาจาก พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์เพื่อนำไปใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓

พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เป็นนายทหารที่ยังรับราชการ ไม่ได้รับประโยชน์ประการใด จากการนำเงินไปมอบให้นางฐิติมาใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ แบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ บุคคลทั้งสองเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่เป็นรองหัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครลงแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จึงเชื่อได้ว่า เงินที่พลโท ผดุงศักดิ์นำไปมอบให้นางฐิติมามีใช้เงินของ

พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์เอง แต่เป็นเงินที่พลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์รับมาจากพลเอก ธรรมรักษ์และนำไปมอบให้นางฐิติมาในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์นั่นเอง

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ร่วมกันให้เงินสนับสนุน นายบุญบารมีภณและนางฐิติมาเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ และการให้เงินของพลเอก ไตรรงค์และพลโท ผดุงศักดิ์ แก่ นายบุญบารมีภณและนางฐิติมากระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์

ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยข้อ ๔ ที่ว่า นายบุญบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ จัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัคร นำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ นั้น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองบันทึก ถ้อยคำของพยานที่ได้ให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมาย ร.๗๘ และ ร.๗๙ ตามลำดับ ซึ่งได้ความว่า ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ได้ส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น ๑๒๑ คน โดยผู้สมัครทั้งหมดได้ผ่านมติที่ประชุมของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ และยืนยันว่าผู้สมัครแต่ละคนได้สมัคร เป็นสมาชิกพรรคผ่านตัวแทนจัดหาสมาชิกแล้วรวบรวมส่งมาให้พยานนำเข้าไปประชุมกรรมการบริหารพรรค ในการประชุมประจำเดือนเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยผู้สมัครทั้งหมดเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ ยกเว้นนางสาวพรพิมล มุลสาร เป็นสมาชิกสามัญ ประจำสาขาพรรคลำดับ ๒๔ จังหวัดขอนแก่น คำให้การของนายบุญบารมีภณดังกล่าวขัดแย้งกับคำให้การของนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง นางสาวชนมณี กกล้าณรงค์ และนายอุทัย นามวงศ์ ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากขาดคุณสมบัติ การเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน โดยต่างให้การต่อคณะอนุกรรมการ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย ร.๕๒ ร.๕๑ และ ร.๘๕ ตามลำดับ ทำนองเดียวกันว่า พยานแต่ละคนเพิ่งไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ นางสาวชนมณี ให้การยืนยันว่า พยานกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยเจ้าหน้าที่ของพรรคบอกว่า ไม่ต้องลงวันที่ในใบสมัคร นายอุทัยให้การว่า วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพีระคุณ อันทะเกตุ

ซึ่งเป็นหลานชักรวนพยานให้ไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง พยานบอกว่าพยานเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันจะไม่มีปัญหาหรือ แต่นายพิระคุณบอกว่าพรรคจัดการให้ทุกอย่าง พยานได้ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เจ้าหน้าที่ในศูนย์อำนวยการเลือกตั้งบอกว่า พยานมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ให้พยานมาในวันพรุ่งนี้ตอนเช้าจะได้กรอกใบสมัครวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานจึงได้ไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ แล้วกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคและได้รับหมายเลขสมาชิกพรรคลำดับ ๐๗๗ สอดคล้องกับคำเบิกความของนายบุญชู หรือชววิทย์ ชื่นสุวรรณ ผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสงขลา ที่เบิกความรับรองถ้อยคำที่พยานให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๘๗ แม้นายบุญชูจะให้การว่า นายบุญชูได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อกลางเดือนกันยายน ๒๕๔๔ แต่นายบุญชูก็ได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยไม่ได้ลงวันที่ให้แก่นางฐิติมา ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยนางฐิติมาอ้างว่าเอกสารที่นายบุญชูเคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคอยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม แต่ต่อมาก็ปรากฏว่านายบุญชูไม่ได้รับประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน และศาลฎีกามีคำสั่งยกคำร้องของนายบุญชูแล้ว แสดงว่านายบุญชูเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเช่นเดียวกับนางสาวอุทัยวรรณ นางสาวชนมณี และนายอุทัย บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นเพียงผู้สมัครรับเลือกตั้ง และให้ถ้อยคำอย่างตรงไปตรงมาไม่มีข้อพิรุธ ถ้อยคำของบุคคลทั้งสามจึงมีน้ำหนักรับฟังยิ่งกว่าถ้อยคำของนายบุญชูบารมีภณ นอกจากนั้น นายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.๘๗ ว่า การคัดเลือกผู้สมัครลงรับเลือกตั้งไม่ว่าผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑๒๑ คน นายบุญชูบารมีภณ หัวหน้าพรรคกรรมการบริหารพรรค พยาน และนางฐิติมา ได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือก เมื่อปรากฏตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามเอกสารหมายเลข ร.๕๘ แผ่นที่ ๑๐ ถึงแผ่นที่ ๑๘ จำนวน ๑๒๑ คน ปรากฏว่าผู้สมัครเกือบทั้งหมดจำนวน ๑๑๒ คน ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากไม่พบรายชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยนายบุญชูบารมีภณเบิกความรับรองบันทึกถ้อยคำตามเอกสารหมายเลข ร.๗๘ ด้วยว่า พยานได้ตรวจสอบความเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าถูกต้องจึงได้ออกหนังสือรับรองให้ไปสมัครรับเลือกตั้ง หากพยาน

ไม่อยู่ที่ได้มอบหมายให้นายพันมิตร เป็นผู้ออกหนังสือรับรองให้ผู้สมัคร แต่พยานได้ออกหนังสือรับรองให้ผู้สมัครประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สมัครทั้งหมด แสดงว่านายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รู้ว่าผู้สมัครของพรรคเป็นบุคคลผู้ไม่มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน แต่ได้จัดทำรายงานการประชุมเพื่อเพิ่มเติมสมาชิกของผู้สมัครดังกล่าวย้อนหลังที่นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ อ้างว่า ผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์โดยเข้าแทนที่สมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออกตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ตามรายงานการประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่จำเป็นต้องแจ้งรายงานการประชุมดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบนั้น เห็นว่า ประเภทสมาชิกกิตติมศักดิ์ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เอกสารหมายเลข ร.๕ ข้อ ๕ ไม่มีจำพวกที่เข้ามาแทนที่สมาชิกเดิมที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออก อยู่ในข้อบังคับของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่ประการใด รวมทั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่จะต้องแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาพร้อมด้วยรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบโดยไม่มีข้อยกเว้นไม่ว่าในกรณีใด ข้ออ้างของนายบุญบารมีภณดังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่านายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้ง

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๕ มีว่า ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ตามคำร้องและตามทางไต่สวน ถือได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า แม้พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นกรรมการบริหารพรรค แต่ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคหรือมีมติพรรคหรือมติของคณะกรรมการบริหารพรรคให้กระทำการตามข้อกล่าวหา หากบุคคลทั้งสองกระทำการตามข้อกล่าวหา ก็เป็นเรื่องส่วนตัว ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ อีกทั้งบุคคลทั้งสองไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗

นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำที่กล่าวหา เพราะการที่พรรคฝ่ายค้านไม่ส่งผู้สมัคร ย่อมทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชนะการเลือกตั้งโดยเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อย่างแน่นอน แม้อาจมีบางเขตต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ก็เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องชี้ขาดต่อไป ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่อสู้ว่า การกระทำที่กล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำโดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมาย นางฐิติมา ไม่ใช่กรรมการบริหารพรรค และกระทำการโดยไม่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรค ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เช่นกัน

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล” และมาตรา ๒๐ บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้”

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น แม้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้แทนพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก ตามมาตรา ๒๐ แม้ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติให้พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำการอันเป็นการสนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือให้เงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ดี หรือพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มอบหมายให้พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ดำเนินการตามข้อกล่าวหาที่ดี หรือบุคคลทั้งสอง ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ แต่บทบัญญัติมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับกับการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามปกติทั่วไปที่ชอบด้วยกฎหมาย หากเป็นการดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสภาพของภารกิจจะต้องเป็นการกระทำที่ไม่อาจเปิดเผยย่อมเป็นไปได้ที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีมติหรือหัวหน้าพรรคจะมีหนังสือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำการ ซึ่งหากจะต้องมีมติคณะกรรมการบริหารพรรคหรือมีหนังสือมอบหมายจากหัวหน้าพรรคเสียก่อน จึงจะถือได้ว่าการดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีผลผูกพันพรรคแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีทางที่จะมีผลใช้บังคับ ดังนั้น หากมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการบริหารพรรคหรือหัวหน้าพรรคมอบหมาย ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจด้วย การดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายนั้นก็ย่อมมีผลผูกพันพรรคการเมือง

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการยุบสภาและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ ปรากฏว่า พรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่ คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัคร แม้โอกาสที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้รับชัยชนะโดยเด็ดขาด และจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียว มีความเป็นไปได้สูง เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๔๘ คน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๗๗ คน ยิ่งพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่ไม่ลงสมัคร สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งย่อมต้องมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องเผชิญก็คือ ปัญหาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติว่า “ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่ง และได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการ

การเลือกตั้ง จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลให้เขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น มิฉะนั้นต้องมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้มีผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งก่อนหน้านี้นี้ คือการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ปรากฏในหนังสือข้อมูล สถิติ และ ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ๓๖๑ ว่า มีเขตเลือกตั้งที่พรรคฝ่ายค้าน ๓ พรรค ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐ เขต และในจำนวน ๕๐ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นถึง ๓๗ เขต เป็นเขตเลือกตั้งในสิบสี่จังหวัดภาคใต้จำนวน ๓๐ เขต จังหวัดสุพรรณบุรี ๕ เขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดละ ๑ เขต และในจำนวน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๔ เขต และได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบถึงร้อยละยี่สิบห้าของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๑๔ เขต ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวลงสมัครใน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว โอกาสที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องตามมาก็คือปัญหาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๕ ที่บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีส่วนชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ และมาตรา ๑๘๔ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้” บทบัญญัตินี้เคยเป็นปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อปี ๒๕๔๓ ว่า ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภายังมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ว่า หากสมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะเมื่อสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน

ไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ย่อมต้องถือว่ายังไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา ดังนั้น ทรบคิตที่ยังมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๘ ก็อาจมีปัญหาทำให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจกระทำได้อีก ก็จะมีผลต่อเนื่องไปถึงการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๒ บัญญัติว่า “ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕” และมาตรา ๑๕๕ บัญญัติว่า “ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมครั้งแรก” ด้วยเหตุนี้ ในเขตเลือกตั้งที่เคยเป็นพื้นที่ของพรรคฝ่ายค้าน หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพันตำรวจโท ทักษิณ และการจัดตั้งรัฐบาลเข้าบริหารราชการแผ่นดินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องล่าช้าออกไป และแม้เป็นไปได้ว่าในที่สุดแล้วหากไม่มีทางที่ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น จะต้องมืองค์กรที่มีอำนาจเข้ามาชี้ขาดตัดสินว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนครบ ๕๐๐ คน ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้าง แต่กระบวนการดังกล่าวย่อมต้องใช้เวลาอีกระยะเวลาหนึ่ง เหตุการณ์ดังกล่าวคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรณรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีว่าจะปล่อยให้เกิดขึ้นไม่ได้ และหากไม่ต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น สิ่งที่จะต้องดำเนินการก็คือต้องจัดหาผู้สมัครจากพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีแนวโน้มว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น แต่การหาผู้สมัครพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครก็มีข้อจำกัด เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน เพิ่งตัดสินใจไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งก่อนเปิดการรับสมัครเพียงไม่กี่วัน โอกาสที่จะได้บุคคลที่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ เช่น สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ตามมาตรา ๑๐๗ (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) หรือจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลา

ติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเคยศึกษาหรือเคยรับราชการในจังหวัดนั้น ตามระยะเวลาที่กำหนดหรือเกิดในจังหวัดนั้น ตามมาตรา ๑๐๗ (๕) ย่อมเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะพรรคการเมืองเล็กที่ไม่ได้เตรียมการไว้ก่อน ซึ่งสิ่งที่จะต้องดำเนินการและข้อจำกัดดังกล่าวคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีเช่นกัน

พลเอก ชรรมรักษ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งทั้งกระทรวงกลาโหมและกระทรวงคมนาคมต่างเป็นกระทรวงใหญ่ แสดงให้เห็นว่าทั้ง พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์เป็นบุคคลสำคัญของผู้ถูกร้องที่ ๑ และได้รับความไว้วางใจอย่างยิ่งจากคณะกรรมการบริหารพรรคและหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องมีบทบาทในการบริหารงานและการกำหนดนโยบาย ในการดำเนินกิจการทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ อย่างสูง การที่พลเอก ชรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ สนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์ลงสมัครได้ก็ดี ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ดี เชื่อได้ว่า เป็นการดำเนินการเพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถกลับคืนสู่อำนาจได้โดยเร็วนั่นเอง และเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้รับประโยชน์ประการใดเป็นการส่วนตัวจากการดำเนินการดังกล่าว ในทางกลับกันหากการดำเนินการดังกล่าว สำเร็จผลแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับพลเอก ชรรมรักษ์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ไม่มีเขตเลือกตั้งใดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และปรากฏว่าพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ คือผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในความรับผิดชอบของพลเอก ชรรมรักษ์เลย แต่ส่งผู้สมัครในเขตภาคใต้จำนวนถึง ๒๑ คน จากจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น ๓๑ คน ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ แม้ว่าจะได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๒๓ คน แต่ก็ได้ส่งผู้สมัครในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ คือในเขตภาคใต้ถึง ๓๑ คน และที่จังหวัดสุพรรณบุรี

อีก ๔ คน การที่พลเอก ธรรมรักษ์ เข้าไปเกี่ยวข้องกับกาให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อให้ส่งผู้สมัครจำนวนมากในเขตเลือกตั้งนอกพื้นที่ความรับผิดชอบของตน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อ และไม่มีคณแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด ซึ่งอาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ ภายหลังกการเลือกตั้งเช่นนี้ เมื่อพิจารณาประกอบกับการสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัครลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ทั้งนายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เปิดความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า เมื่อมีผู้กล่าวหาว่า พลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ ไปว่าจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครและสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ แก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยมีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อให้เกิดความชัดเจนในข้อกล่าวหา เพียงแต่มีการประชุมผู้สมัครหรือการประชุมแบบกว้าง ๆ และมีการพูดกันว่า มีข้อกล่าวหาประการใดก็ให้ผู้เกี่ยวข้องไปสู้คดี ไม่มีการประชุมเรื่องนี้เป็นกิจจะลักษณะ ทั้งก่อนและหลังวันเลือกตั้ง ทั้งที่ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำให้เชื่อได้ว่า ก่อนดำเนินการดังกล่าวพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว จึงถือได้ว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสามารถลงสมัครได้ และนายบุญทวีศักดิ์ เห็นยินยอมให้นายชวกร ผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเงินจาก พลเอก ธรรมรักษ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครแข่งกับสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ยังได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าว

เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องที่ ๒ ประกอบกับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขาธิการพรรคผู้ร้องที่ ๒ และนายเอนก จันทร์สนธิ เจริญฤทธิพรรคผู้ร้องที่ ๒ เบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า ผู้ร้องที่ ๒ มีมติให้ส่งผู้สมัครทั่วประเทศ แม้ยืนยันว่าผู้ร้องที่ ๒ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๓๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงินจำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน นายบุญทวีศักดิ์ก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ร้องที่ ๒ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่าการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องที่ ๒ เช่นกัน และนายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้แทนผู้ร้องที่ ๒ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์เป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๒ และมีผลผูกพันผู้ร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ในส่วนของผู้ร้องที่ ๓ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญบาบริมภณ หัวหน้าพรรคผู้ร้องที่ ๓ รู้เห็นยินยอมให้นางฐิติมา ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ร้องที่ ๓ รับเงินจากพลเอก ชรรมรัักษ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ร้องที่ ๓ ทั้งนายบุญบาบริมภณ ยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ร้องที่ ๓ อันเป็นเท็จ เพื่อให้เข้าไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของนายบุญบาบริมภณดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องที่ ๓ ประกอบกับนายศุภกิจ คุลยเกียรติ เลขาธิการพรรคผู้ร้องที่ ๓ เบิกความต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ทราบเรื่องและผู้ร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเป็นจำนวนมาก แม้ยืนยันว่าผู้ร้องที่ ๓ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๑๒๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงินจำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเพียง ๕ คน นายบุญบาบริมภณก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ร้องที่ ๓ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่าการกระทำของนายบุญบาบริมภณจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรค ผู้ร้องที่ ๓ แล้ว และนายบุญบาบริมภณเป็นผู้แทนผู้ร้องที่ ๓ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญบาบริมภณเป็นการกระทำของผู้ร้องที่ ๓ และมีผลผูกพันผู้ร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๐ มีว่า การกระทำของผู้ร้องที่ ๑ เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑)

และ (๓) หรือไม่ และการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๓ เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจมีคำสั่งยุบพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติในมาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรก หมายถึง กระทำการเพื่อให้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง ประเทศโดยวิถีทางที่มีได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติในมาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง หมายถึง การได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ คือการปฏิวัติรัฐประหารหรือยึดอำนาจ การปกครองด้วยกำลัง ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำ อันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วย ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำ ที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็น การกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อย

พิจารณาแล้วเห็นว่า การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่เป็นไปตามวิถีทาง ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยความยินยอมพร้อมใจ จากประชาชนส่วนใหญ่ที่แสดงออกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะทำหน้าที่พิจารณาให้ ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๒ โดยกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังจะต้องเป็นไป โดยสุจริต เพื่อก่อให้เกิดความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจของพรรคการเมืองนั้น ในทางตรงข้าม การได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยการเลือกตั้งที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นไปโดยไม่สุจริต ย่อมถือได้ว่า เป็นการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง ประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่มิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงมิได้หมายความ ถึงการได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยการปฏิวัติรัฐประหารหรือ

ยี่อำนาจการปกครองด้วยกำลัง ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ ดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างเท่านั้น

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ สนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเหตุเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ย่อมเป็นการสนับสนุนให้เกิดการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๓ (๔) และการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ย่อมมีผลเท่ากับผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่า ๑ คน ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๘ ที่บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น” ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงกรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามครรลองของกฎหมายตามปกติ โดยร่วมกันกระทำเป็นขบวนการกับพรรคการเมืองอื่น เพียงเพื่อให้การกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นไปโดยเร็วยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรก ด้วยหรือไม่

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือได้ว่าเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าแทรกแซงบิดผันกระบวนการเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศ

เพื่อสร้างภาพลวงตาว่ามีการแข่งขันกันตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งที่โดยเนื้อแท้มิได้เป็นเช่นนั้น ย่อมส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องสั่นคลอนไม่มั่นคง ทำให้ประชาชนที่รู้ข้อเท็จจริงเสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมือง อาจนำไปสู่การต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยไม่ชอบธรรมของพรรคการเมือง ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๓) อีกด้วย และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ด้วยหรือไม่ เพราะไม่อาจทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติสามารถลงสมัครได้นั้น แม้มิใช่กระทำเพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศ แต่การกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลียงผลบังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง จึงถือได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) ทั้งยังเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๓) อีกด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อ

ความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นคนละกรณีกับการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และที่กล่าวอ้างว่า การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำความผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำความผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หาได้เป็นความผิดกฎหมายเล็กน้อยดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๑ มีว่า กรณีมีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องทั้งสามหรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ วรรคสาม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติเพียงว่า พรรคการเมืองที่กระทำการตามบทบัญญัติดังกล่าว อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคได้ และกรณีมีเหตุที่ไม่สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจซึ่งเรื้อรังมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นผลสำเร็จ และกระทำการตามนโยบายที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติมากมาย จนเป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๘ คน เป็นอันดับหนึ่ง และเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งทั้งสิ้น ๓๗๗ คน จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรก มีสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การสั่งยุบพรรคจะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคเหล่านั้น ทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อง ทั้งหากมีคำสั่งให้ยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ บ้านเมืองจะเกิดความสับสนวุ่นวาย ต่างชาติจะขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองไทย ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น จะต้องมีบุคคลตั้งแต่ ๑๕ คนขึ้นไปรวมกัน จัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามบทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งหมายความว่า พรรคการเมืองจะต้องเป็นที่รวมของบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเช่นเดียวกัน และมีเจตนารมณ์ที่จะร่วมกันดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์แก่

ประชาชนโดยรวม แต่เมื่อพิจารณาถึงที่มาของการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ตามที่ปรากฏในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ว่าเป็นเพราะมีการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนและขยายตัวไปในทางที่กว้างขวางและรุนแรงขึ้น ซึ่งการชุมนุมดังกล่าวปรากฏในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ฌบับลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๐ ว่ามีสาเหตุมาจากการที่ประชาชนไม่พอใจที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชวწหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขายกิจการที่ได้รับสัมปทานจากรัฐให้แก่บริษัทที่เป็นของรัฐบาลต่างชาติเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท โดยไม่เสียภาษีแก่รัฐ และปรากฏว่าก่อนการขายกิจการดังกล่าวเพียง ๓ วัน ก็มีการตราพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มีเนื้อหาสาระเป็นการลดสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยในกิจการโทรคมนาคมแบบที่ ๒ และแบบที่ ๓ ออกมาใช้บังคับ อันเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยว่าเป็นกฎหมายที่ตราออกมาเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการขายกิจการดังกล่าว การยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ จึงมีสาเหตุมาจากเรื่องส่วนตัวของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างองค์กรฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ หรือระหว่างพรรคการเมืองในฝ่ายบริหารด้วยกันเอง หรือมีปัญหาอันเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่สมควรคินอำนาจการตัดสินใจทางการเมืองแก่ประชาชนด้วยการยุบสภา ทั้งการผลักดันกฎหมายที่เอื้อต่อธุรกิจของครอบครัวดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อำนาจเหนืออุดมการณ์ของพรรคอย่างเด็ดขาดในการกำหนดความเป็นไปของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งการกำหนด วันเลือกตั้งวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ ภายหลังกยุบสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๓๗ วันนั้น ก็เป็นการช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมือง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็ได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่า ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรม ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และการกำหนดวันเลือกตั้งภายหลังกยุบสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๓๗ วันดังกล่าว ก็ได้ทำให้พรรคการเมืองฝ่ายค้านทั้งสามพรรคนำมาเป็นข้ออ้างในการไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนำไปสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยการสนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว และผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งนั้น แต่ในที่สุดก็ไม่ได้เกิดผลสำเร็จตามประสงค์ เนื่องจากปรากฏว่า มีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวนถึง ๒๗๑ เขต จากจำนวนเขตเลือกตั้งทั้งหมด ๔๐๐ เขต และผลลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ปรากฏว่า มีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นไม่ได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น จำนวน ๓๗ เขตเลือกตั้งใน ๑๕ จังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง โดยกำหนดให้มีการลงคะแนนในวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๕ แต่เมื่อลงคะแนนแล้ว ยังมีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่ได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นอีกจำนวน ๑๔ เขตเลือกตั้ง ใน ๕ จังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกเป็นครั้งที่ ๓ โดยกำหนดให้มีการลงคะแนนในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ดังที่ปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ๓.๕๑ แต่การเลือกตั้งในวันดังกล่าวไม่ได้มีขึ้น เนื่องจากศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้ระงับการเลือกตั้งในวันดังกล่าวไว้ก่อน และต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ให้เพิกถอนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และครั้งถัดมา หลังจากนั้นได้มีพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ แต่เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองเสียก่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเริ่มมาจากปัญหาส่วนตัวของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เพียงเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนดังได้วินิจฉัยมาแล้วเท่านั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองอันเป็นสถาบันหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ย่อมต้องมีภาระหน้าที่ในการผดุงไว้ซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือการที่ประชาชนจะต้องเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศที่แสดงออกในการเลือกตั้ง แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กลับทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นเพียง

แบบพิธีที่จะนำไปสู่การผูกขาดอำนาจทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น ทั้งที่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปนั้น เป็นช่วงจังหวะเวลาและเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่งในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางที่สุดแก่ประชาชนที่จะได้ร่วมกันใช้สิทธิแสดงเจตจำนงและตกลงใจที่จะกำหนดทิศทางการเมือง และคัดสรรผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าของสิทธิเลือกตั้งของประชาชน อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการไม่เคารพยำเกรงต่อกฎหมายบ้านเมือง ทั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนสูงสุดในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปก่อนหน้านี้ ๒ ครั้ง ควรต้องสร้างความยั่งยืนให้แก่การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมั่นคงกับหลักการที่ว่า กฎหมายต้องอยู่เหนือสิ่งอื่นใด ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นข้อบ่งชี้ด้วยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มุ่งพัฒนาประเทศชาติเพื่อให้คนในชาติมีความสุขทั่วหน้าดังที่ได้รณรงค์หาเสียงไว้ต่อประชาชนอย่างแท้จริง หากแต่มุ่งประสงค์เพียงดำเนินการในทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ นอกเหนือไปจากครรลองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศตลอดจนบทกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง จนยากที่หาอุดมการณ์อันแท้จริงของพรรคให้เกิดความมั่นใจแก่ประชาชนโดยรวมว่า เมื่อเป็นรัฐบาลมีอำนาจบริหารราชการแผ่นดินแล้ว จะดำเนินการปกครองโดยสุจริต ไม่ประพฤติมิชอบหรือบริหารราชการแผ่นดินโดยแอบแฝงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจดำรงความเป็นพรรคการเมืองที่จะสร้างสรรค์และจรรโลงความชอบธรรมทางการเมืองแก่ระบอบการปกครองของประเทศโดยรวมได้อีกต่อไป กรณีจึงมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสมาชิกพรรคจำนวนมากถึง ๑๔,๓๕๔,๔๐๔ คน การตั้งยุบพรรคจะเกิดผลกระทบรุนแรงต่อสมาชิกพรรคทั้งที่ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้อนั้น เป็นเรื่องที่หัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขณะเกิดเหตุจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อสมาชิกพรรคดังกล่าวเอง ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น

ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ นั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ

การเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นการให้ความร่วมมือแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จนก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของผู้ก่อตั้งหรือคณะกรรมการบริหารพรรค มิได้เกิดจากการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองของบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเช่นเดียวกัน เพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองให้เป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น เพราะบุคคลในพรรคเพียงไม่กี่คนก็สามารถนำพรรคไปรับจ้างพรรคการเมืองอื่นเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองอื่นได้ พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ มิได้มีสภาพความเป็นพรรคการเมืองอยู่เลย กรณีจึงมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ เช่นกัน

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๒ มีว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) ได้หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า เหตุยุบพรรคการเมืองทั้งมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ คือพรรคการเมือง “กระทำการ” อย่างไม่อย่างหนึ่งตามที่กำหนด แต่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ อ้างถึงคำสั่งยุบพรรคการเมืองเฉพาะ “กระทำการต้องห้าม” จึงใช้บังคับกับเหตุยุบพรรคที่ระบุในมาตรา ๖๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) ที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” และการห้ามกระทำการมีเพียงที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๔) จึงไม่อาจนำการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาเป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง (๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน

รัฐธรรมนูญ (๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ (๓) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ (๔) การทำผิดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ เห็นว่า ตามบทบัญญัติดังกล่าว แม้ความของมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓) จะเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเรื่องของการกระทำการที่อาจถูกยุบพรรคการเมืองได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีความหมายชัดเจนว่าเป็นบทบัญญัติที่ห้ามกระทำการอยู่ในตัว เพราะเมื่อพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวก็อาจถูกยุบพรรคการเมืองได้ จึงมีผลเท่ากับเป็นข้อห้ามมิให้พรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวนั่นเอง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๓ มีว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคในคดีนี้หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลัง เนื่องจากประกาศฉบับดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ทั้งการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมืองซึ่งเป็นโทษทางการเมืองและมีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภท จึงต้องกำหนดไว้แน่นอนล่วงหน้า หากตีความว่าให้มีผลย้อนหลังก็จะขัดกับหลักนิติรัฐและหลักการออกกฎหมายที่อารยประเทศทั่วโลกยึดถือ

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ยุบพรรค”

ประกาศฉบับดังกล่าวมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ แต่การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๕ เกิดขึ้นในช่วงเวลาภายหลังพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับคือเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ จนถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ อันเป็นวันลงคะแนนเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงมีปัญหาว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พุทธศักราช ๒๕๔๕ ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓
เป็นกฎหมายที่มีผลย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคล ต้องห้ามมิให้ใช้บังคับหรือไม่

หลักการห้ามออกกฎหมายมีผลย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลนั้น มีที่มาจากหลักการที่ว่า ไม่มี
กฎหมาย ไม่มีควมผิด ไม่มีโทษ แต่หลักการดังกล่าวใช้บังคับกับการกระทำอันเป็นความผิดอาญาเท่านั้น
ดังที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการ
อันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น
จะต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ซึ่งหลักการนี้ได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ในอดีตหลายฉบับ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นต้นมา

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี นับแต่
วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคเพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ นั้น แม้เป็นบทบัญญัติที่มีผลทำให้กรรมการบริหารพรรคการเมือง
ที่กระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
มาตรา ๖๖ ก่อนที่ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับต้องรับผลร้ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากเดิมเพียงแต่ได้รับผล
ตามมาตรา ๖๕ กล่าวคือ จะขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมือง
หรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ อีกไม่ได้เท่านั้น แต่การเพิกถอน
สิทธิเลือกตั้งมิใช่โทษทางอาญา เป็นเพียงมาตรการทางกฎหมายที่เกิดจากผลของกฎหมายที่ให้อำนาจ
ในการยุบพรรคการเมืองที่กระทำการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยมีโอกาสที่จะกระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายซ้ำอีกในช่วง
ระยะเวลาหนึ่ง และแม้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในสังคมที่มีการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย แต่การมีกฎหมายกำหนดว่า บุคคลใดสมควรมีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เหมาะสมแก่สภาพ
แห่งสังคม หรือเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมนั้นดำรงอยู่อย่างมีได้ ประกาศคณะปฏิรูป
การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ จึงมีผล
ใช้บังคับย้อนหลังแก่การกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรคในคดีนี้ได้ ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้น่าฟังไม่ขึ้น

ประเด็นต้องวินิจฉัยข้อ ๑๔ มีว่า การที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งมีตำแหน่งในขณะเกิดเหตุ แต่ภายหลังลาออกจากตำแหน่งแล้วก่อนวันมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวได้ หรือไม่

ในข้อนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ภายหลังวันที่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ กรรมการบริหารพรรคและพันตำรวจโท ทักษิณ ชวเกียรติุลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕๕ (๒) และมีผลสมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และยังไม่ได้มีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกห้ามดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใดๆ ทางการเมืองอยู่ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

พิจารณาแล้วเห็นว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ข้อ ๓ ย่อมมีผลใช้บังคับแก่กรรมการบริหารพรรคทุกคนในขณะที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ดังนั้น การลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากตำแหน่งซึ่งมีผลทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลือพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเวลาต่อมาก็ตาม ก็ไม่ลบล้างผลของการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดผลที่ไม่ควรจะเป็น กล่าวคือ หลังจากที่มีการกระทำอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายแล้ว กรรมการบริหารพรรคทั้งหลายลาออก เพื่อให้ตนเองมีต้องถูกตัดสิทธิทางการเมืองบังคับเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ย่อมตกเป็นอันไร้ผล

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักไทย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) และให้ยุบพรรคพัฒนาชาติไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ประกอบมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ฉบับลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคพัฒนาชาติไทย ฉบับลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแผ่นดินไทย ฉบับลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายปัญญา ถนอมรอด	ประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
นายอักษราทร จุฬารัตน	รองประธานรัฐธรรมนูญ
นายสมชาย พงษ์ชา	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายธานีศ เกศวพิทักษ์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายจรัญ หัตถกรรม	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายกิตติศักดิ์ กิติคุณไพโรจน์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายนุรักษ์ มาประณีต	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
นายวิชัย ชื่นชมพูนุท	ตุลาการรัฐธรรมนูญ